

Велика Србија

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ • ГОДИНА I • БРОЈ 350 Бања Лука - ЈАНУАР 1997. ГОДИНЕ • ЦИЈЕНА 4 ДИНАРА

ГОДИНА ОДСУКЕ

РАСПРОДАЈА

Огњен ТАДИЋ

Ево, проје још једна година. Прва послератна. Млађима нова, мало старијима тегобна, а најстаријима позната. Неке су се тате, вратиле кућама (или бар оно што је остало од њих), а неке нису. Њихове породице, нажалост само оне, траже их по хрватским и мусиманским стазама, по гудурама и вртчама где су кости посјаји. Они други који су имали спрече да се након рата окуне, углavnom, брзо, су заборавили своје са борце, пријатеље и кумове. Неки и браћу. Вријеме је празника и не замјерите што покушавам да вас подсјетим на оне који су нам омогућили да у миру у властитој земљи, кући, крај трпезе прославимо те силне нове године. Божић и понеку славу, јер када у оном тренутку који тако шкрто сваке године остављате само за себе да би пресабрали рачуне из прошлости и видјели са чиме улазите у будућност, помислите на све што имате, стјете се њих. Па и ако при том пустите сузу, небојте се. Осјећајете се племенитије, испуњеније.

Када вас ухвати неовогодишња пошаста са даровима, помислите, бар због тога што сте хришћани, на машиште који кријују се по стубиштима оплакују властиту судбину. Тешко им је када им друг или другарица кажу да ће у свом дому, са мамом и татом отврати поклоне. Старији сте, одговорнији. Нико вам не тражи да купујете дарове, али их можете помиловати. Бар погледом. Ништа не кошта, а пуно вреди.

И ако у разничкој трци пројете покрај гробља, погледајте кумке, уздакните, сјетно. Њима је потребан само спомен. Њиховим породицама помоћ и пажња. Живот дат за отбину бар толико вриједи. Па и код нас Срба.

И док траје новогодишња распродажа "артикала широке потрошње" којима ће ближњи обрадовати близње, у Србији се овијаје један страшан и погубан сценариј. Велераспродажа. На једној страни (не можемо рећи да су први почели, јер се за почетак узима ваљда краја гласова) Вук Драшковић, Зоран Ђинђић и Весна Пешић, понекад потпомогнути Војиславом Коштунићем и Драгољубом Мићуновићем, маратонским демонстрацијама протестују против нелегалних поступака изборних комисија, којима је поништена победа опозиционе Коалиције Заједно на локалним изборима у неким србијанским општинама. Општине није да нису биле, јер како је и вами познато ради се о Београду, Новом Саду, Нишу, Крагујевцу... Пристојна утврђења за предстојећу битку на републичким парламентарним и предсједничким изборима, који ће бити одржани наредне године.

На другој страни (левој страни) поборнице друге коалиције, са малим закашњењем организују митинге подршке, предсједнику Србије Слободану Милошевићу и његовој коалицији (СПС, ЈУЛ, НД). Јуће се људи што се неко усуђује да тражи признавање изборних резултата.

Стање драматично, удар фронталан. Демонстранти и митингаши. Смијешно је, у најмању руку, када дежурни гуслари Слободана Милошевића и леве коалиције критикују, наводно озлојађени, ношење стражних застава које су у небројеним ратовима биле на супротним странама. При томе им не недостаје славних битака и похода. И није нормално да су уз слике Драже Михајловића, Светог Саве и Карадžићевића носе швапске и америчке заставе. Но ништа друго и није се могло очекивати од издајника очиличених у Вуку Драшковићу, и компанији, пардон, коалицији. Оно што је непојмљиво, безобразно и лицимерно је позивање на патротизам, велике успехе у ослободилачким ратовима,

Повратак

славну прошлост још славнијих војсковођа који голим прсима заустављају турске, угарске, бугарске, швапске, усташке и ине сабље и бајонете. Све ово изгледа као покушај Слободана Милошевића да понови Газимостан 1989. године када је тако са поносом и пуним уста рекао: "Нико не сме да вас бије". Спреман је Слободан Милошевић да подијели са већином српског народа који јадан није могао да се одузме мобилизацији 1991. године зато што је тада било нецивилизовано гинути, јер ово је багомат крај двадесетог вијека. Још једном нам друг: Слободан Милошевић је показаје како је он важнији и од отаџбине и од самог народа. Сада му американци не валају, а када су бомбардовали српске градове, тада су били у мртвотворној мисији подржаној и из Београда. И док поклоници максимуса понтифекса Слободе маршају са националним заставама, избијејденим од срма својих заставника, понтифекс сазива којекакве делегације из белог свијета, да би по тој који пут судије народу и држави. Не свијају се баш Слободи америчке и швапске заставе, али када треба сачувати своју... ваља му и њихов суд. Добро зна да како год буде он остаје на власти, бар до наредних избора. Издајнички дуализам очилен у овим коалицијама представљају се у медијима као једина алтернатива (један у

односу на други) па и када је у питању алтернатива миру. Наједном су сви ратношучачи, само и у томе постоји разлика. Ни рат није више што је некад било. Можемо га, бар какво је у Србији сада стање подијелити на историјски и савремени облик. Прави се води збор народа, животног и националног простора, одбране жена и деце, поноса и чести, а други збор власти. И то погрешних људи. Е сад проблем је у томе шта се са тумачењем ратне дефиниције не поклапа и србијанска подијела. Представници митингаши и демонстрантата су на једној страни. Савременој. И њен циљ је да раскажају Србију.

Ера глупости која траје у Србији скакава да им помоћи у томе. Угледах на једном од снимака студената демонстрација транспарент са написом: "Где је сад Брandon Волш". Студенти, изманипулисани или не, на улицама су. Ко је за то крив, неправда или политичанство опозиционих политичара сасвим је небитно. Проблем је у томе како су њихови родитељи који су тако антажовано скакали око касарни по Словенији, Хрватској и БиХ дозволили својој јадној и беспомоћној дјечици да излaze на београдске улице и излажу невољи своје животе.

Опет, гдje су били ти радници, рудари, национални интелектуалци, полицијац и војници када је требало

бранити националну част у Краини и Српском Сарајеву.

Све више, питам се да ли ми заправо причамо о истим дједовима и унуцима када говоримо о Србији и Србији срама.

Ми с ове стране Дрине, а у овом случају сам тако срећан што сам рођен у Српској, за ову прилику нисмо ни демонстранти ни митингаши.

Заговорници смо историјског ратног објашњења.

Слободан, Вуче, Миро, Зоране, Весне, Душане, као нам је. Мир српски нема алтернативу.

3. Доласком новогодишњих празника редовно, од почетка рата, осјећам страшну тугу и сјету. У оном већ поменутом тренутку који остављамо само за себе сјетим се изгубљеног дома и по поду разбацих "играчака" које сам оставио отишавши. Под истим креветом сам крио и играчке и пушку како их пријатељи су стана не би нашао (ни једно ни друго) један Суад. А био је новопечена власт. Имао је пушку и беретку. Зелену. Суад је недуго након мог одласка из Сарајева погинуо. Од метка. Нека друга Српска дјеца су боље организовала одбрану својих играчака него дјеца из моје улице. Остале су нам и играчке и пушке. Сигурно одавно нису постојале двије несрћеније генерације него 1973. и 74. Гледао сам прије неки дан једну од епизода америчке серије Беверли хилс. Тема је била нека средњошколска матура. Видио сам отпарат на који је жртвована нека младост. Све је било идилично, млади америчаници без обзира на вјеру, нацију и расу насмјјани и срећни. Ја и моји вршњаци једнообразни и блатњави. Немојте ме погрешно схватити. Замислајте се њих је ми као младости, нити непостојеће матурске вечери. Није ми као пријатеља које никада нисам стекао, земаља у које никада нисам ишао нити свега што сам пропустио. Жао ми је што је то све неко добро наплатио.

И о чему сада да размишљамо. Кога да кривимо. Поступили смо исправно. Борили смо се за сопствену земљу, па и када се звало Југославија. Поставили смо устав наше државе. Одазвали се војном позиву. Стјали на граници и штитили сувереност и љетовитост. Неколицина паравојника, слабо наоружаних и опремљених предвођена политичарима криминалне прошлости, надиграла је наше генерале и академике и проглашила нас из сопствених домова. Сада након свега тјерају нас да поново живимо или животаримо са вјечитим непријатељима. Наравно при томе би морали остати у избегличким камповима без права на повратак у наше градове, а они, непријатељи, вратили би се у места из којих су отишли.

За неко вријеме поново би се ухтили за вратове и ударили једни на друге.

Не знам за политичаре (било опозиционе или позиционе), али у том случају би као српски војници себи на капу уместо кокарде закачио дјелницу. Нек се брате лијепо види да сам говорио. Да ми год 'оће може радити шта му на памет падне. А не би нам било први пут.

Вук Драшковић, се још увијек није огромно оном овчијом којком што је помиње у својој "Молитви". Зарекао се у книзи да ће се уколико доживи да трчи пут мусимани и Хрвати преваре Србе и покољу их скинuti овчију којку са зида и огњути се њоме јер "ми смо сами себи криви." Надам се да се сјећа својих ријечи јер ако се одређа политичке није ваљда и сопствених мисли и дјела.

Но, није ова прича збор Вука ни збор сличних. Он је како би се то учено рекло само стилска фигура. Прича је збор нас. Да се зна и не заборави да и ми имамо душу, а та душа границу. Невољност и обезућеност која је завладала овим народом пролазна је. Вратићemo се ми или бар наша дјеца на напуштена огњишта. Само не као слуге, него као господари. Кад тад. А до тада свака српска нова година биће прилика да се сјетимо одакле смо. Многи су збор тога тога одлазеши из Сарајева са собом понијели и кућне нумере. Да потомци знају где да се врате.

КАЛИФ УМЈЕСТО КАЛИФА

ОД БРОЈА
ДО БРОЈА

Пише:
Миодраг
РАКИЋ

Шта уопште рећи о нечemu што траје већ скоро два мјесeca и са још увијек неизвјесним и исходом и дужином трајања. Резултат маратонских београдских шетњи уз употребу јаја, авиона од папира и навијачких реквизита под америчким и њемачким заставама, с једне и „спонтаних“ (побачаја) митинга, чији учесници имају обезбеђен превоз, храну па и дневнице, с друге стране, није познат. Споменути не-познати резултат није додуше толико непознат колико је објављен, бар за сада. А није ни чудо што се са објављивањем (главни суђија је у Вашингтону) чека.

Ево зашто. Друг Слободан је до сада за нови поредак учинио толико да је заслужио бар националну пензију. Једини је проблем што тај нови поредак не признaje нацију (поготово Српску) па ће пензија изостати. Ево начинисмо малу (не суштинску) грешку. Умјесто нови поредак треба да стоји нови СВЈЕТСКИ поредак, јер је нови поредак у ствари стари. Наиме нови поредак покушао је да успостави још г. Адолф прије више од 50 година.

Прије неколико година су се неки, који се ни у вријеме г. Адолфа нису гурали у први план, сјетили да поново освјеже тај пројекат свеопште владавине свијетом. Његово освјежено име је нови свјетски поредак. Прилично немаштовито. Али асоцијација је довољно јасна, ако баш хоћете недвосмислена. Да сличност буде потпуна ево стижу и борбене јединице под хакенкројцом и биће стационирание код оних тамо где су се некада регрутовали припадници ханџар дивизије.

Извинавамо се читаоцима због овог мало дужег одступања од основне теме али одавно је јасно да (бар до сада) главне потезе овде вкупу Америка и Њемачка (дабогда били земља пролетерска). Јасно је исто тако да ти потези не би могли бити вучени да Милошевић није

показао толику ревност да због мало дужег останка на власти изда све што се издати могло. Његов рок трајања полако истиче па шефови новог свјетског поретка (некадашњег новог поретка) полако воде резервне играче: Вука, Зорана и Весну. Ако мислите да није тако ево неколико непобитних чињеница. Вук је још у току рата хистериично (заједно са Даницом) изјављивао како ће иći да брани муслиманске (прије свих по злу познате усташе из Куле Фазлагића); Зоран обија прагове страних амбасада (нарочито њемачке) тражеши помоћ од оних који су нови поредак овде донијели на бајонетама и 1914. и 1941. а ево претходница им стиже последњих дана 1996. године и то заједно са министром одбране. Истовремено познати балиста Адем Демаћиша ће им телеграм подршке. О Весни и њеној грађанској демократији све је рекла она сама још док су овдегинила српска дјеца.

Њихов циљ се не разликује од Слободановог (ко ли га окити тајвим именом). Ово троје искључиво желе да буду калиф умјесто калифа баш као везир Изногуд у „Политиком забавнику“.

Новосвјетскопореткаши за сада резултат београдске утакмице одржавају неријешеним. Вајају да ли им више одговара тврди момак (додуше мало старији) Слобо, или би можда боља била „демократска“ Србија под америчким и њемачким заставама.

Не споримо могућност да је многима диктатуре преко главе или истовремено многи не виде и не знају да у овој „утакмици“, са или без проглашења побједника губе само Срби. Тако ће бити све док „звијезде и пруге“ буду и судије и селектори оба тима. Зар нисте пријетили да код оних што су „Задједно“ никада нема Срба ни Србије изузев у пар празних фраза. Зато их је и Демаћи подржао.

Ето зато српски радикали не подржавају ни митинге ни „контрамитинге“. Нас занима борба за националну и демократску Србију и то не Србију у оквиру београдског пашалука. Зато ћemo овде умјесто општијег коментара само навести одговор једног београђанина који је на питање има ли данас такве Србије и где је кратко одговорио: „Има, у Земуну!“

ХОЋУ да постајем
КАЛИФ УМЈЕСТО
КАЛИФА!

Поштсвани читаоци,

Подсећамо вас да је први број „Западне Србије“ изашао у јуну 1993. године. Излазили смо редовно до августа 1994. године, а онда је недостатак новца учињио своје. „Западна Србија“ поново је вакврслала априла 1996. године у нешто скромнијем издању али исто тако јасна и бритка у обдани српског националног интереса.

У међувремену, од првог броја па до новембра 1996. године изашла су 23 броја „Западне Србије“. За будући библиографе напомињемо да је у новембарском броју начињена грешка у штампању пајета 23. Но нека то остане као мали куриозитет. Грешке у оном суштинском смислу, јасна српске оријентације нису прављене.

Нема потребе да сада и на овом мјесту набрајамо све што се дешавало кроз то вријеме, нема потребе да се овде упуштамо у неке политичке анализе, али морамо рећи да они који себе називају међународном заједницом чине све да доведу до дефинитивног одвајања Срба западно од Дрине од матице у Србији. То је једини разлог због кога смо одлучили (не само редакција већ и највиши орган Српске радикалне странке) да име вашег и нашег листа промjenimo. Новине ће се убудуће звати „Велика Србија“. Тиме ћemo наставити традицију новине која је још давно пером и ријечју бранила српство. Тим

новим (старим) називом желимо да подвучемо да се српски радикали не прихватају подјеле у српском народу, ма ко и ма ко лико неко желио да нас дијeli.

Зато ће „Велика Србија“ наставити досадашњу уређивачку политику и њене странице остаће отворене онима који снажно бране српски национални интерес. Немамо разлога, као што ни до сада нисмо да избегавамо било коју тему која се тиче српског националног питања, као што немамо разлога да премошћујемо било који потез који нам наноси штету. Коначно све у складу са слободом за коју се тако јако (бар декларативно) заједи. Ако вас баш занима и они новина се уредно преводи на енглески и шаље заинтересованима на читање и анализу. На тај начин се и досадашња „Западна Србија“, а од данас „Велика Србија“ укључила у оно што се на западу назива слободним протоком идеја. Што се протока људи тиче, за сада врло ограничен и сасвим селективан.

Но није нам намјера да сада о томе пишемо. Намјера нам је била да вам објаснимо разлоге промјене имена листа и уједно вам желимо добродошлицу и угодан боравак у „Великој Србији“.

Редакција

Уређује редакцијски колегијум: Др Никола Поплашен, предсједник редакцијског колегијума, Миодраг Ракић, в.д. главног и одговорног уредника, Јово Лабус, в.д. замјеник главног и одговорног уредника, Радован Јовић, Огњен Тадић, новинари, Дане Бранковић, технички уредник
Издавачки савет: Бобић Станко, Бранковић Дане, Јовановић Драган, Јовић Радован, Мирчић Милорад, Николић Томислав, Перановић Алекса, Радовановић Мирослав, Ракић Миодраг, Спајић Марко, Шанићи Мирјана, Шпирћић Никола
Штампа: „ГЛАС СРПСКИ“ - Бања Лука
За штампарију: Боро Лубурић
Тираж: 3.500 примјерака
Адреса редакције: Светозара Марковића „Ц“ Бања Лука - Телефон: (078) 38-886 - Жиро-рачун: 30-500-670-4-58 (за „Западну Србију“)
„ВЕЛИКА СРБИЈА“ је рјешењем Министарства информисања Републике Српске број: 01-489/96 од 18. децембра 1996. године уписана у Регистар јавног гласила под редним бројем 28.

ВЕЛИКА
СРБИЈА

Оснивач и издавач:
Српска радикална странка
Републике Српске

Број 1, јануар '97.

ВЕЛИКА СРБИЈА

Пише:
Виолета Булатовић

Нико вероватно није могао ни претпоставити да ће битка за власт на локалним нивоима у Србији, тако дубоко помутити страсти између присталице две различите политичке оријентације, после освајања апсолутне већине на савезном нивоу, владајућа Социјалистичка партија Србије, у неким месима уједињена и са Југословенском удруженом левицом и Новом демократијом, не желећи то, показала је свима колико је освајање локалне власти важно за сваку политичку партију или организацију.

Догађања у Србији после другог круга локалних избора кренула су неким вртоглавим током, па се ни данас, готово месец и по дана од тога не види крај разрешења политичке кризе, која је, после тих избора уследила. Но на основу понашања свих одговорних фактора за насталу ситуацију, немогуће је прецизно дефинисати има ли у Србији снага које разумном политиком могу земљу вратити на прави пут. Јер овог тренутка, Србија не само да није на правом путу, већ јој се опет са свима страна прети санкцијама и издацијом, од којих већ је свима познато, може страдати једино недужни народ.

БОРБА ЗА ВЛАСТ

Иако је после одржавања другог круга локалних избора Социјалистичка партија јавно признала пораз у свим већим градовима Србије, при чему је портпарол ове странке Ивица Дачић оценио да и опозиција треба мало да се сучи са свим проблемима и њиховим решавањем, касније је одлучено да се изборна победа опозиције у неким градовима поништи, што је, касније довело до озбиљних немира на улицама широм Србије. Поузданни извори тих дана саопштавали су да је председник Србије и владајућа партије Слободан Милошевић, оштро критиковала своје најближе сараднике, при чему његов бес нису избегли ни најодговорнији људи радио-телевизије Србије.

Градска изборна комисија Београд није саопштавала своје резултате у заказаном року, па је лидерима и присталицама коалиције „Заједно“ одмах било сумњиво да социјалисти неће тако лако предати локалну власт у великим градовима Србије. Сумње су, схватило се после биле сасвим основане, јер је већ 20. новембра предмет арбитраже предан на увид Првом општинском суду у Београду, који је надлежан за усвајање или одбијање жалби појединачних политичких партија. Тада су многи били скептични у независност и самосталност судова у Србији, што се касније потврдило резултатом избора у неким градовима показало као потпуно оправдано. Од тренутка када је суд, као задња институција у коју се брачи и опозиционе странке полагали наду, донео

Демонстрације

БЕОГРАДСКИ ФРОНТ

• Дешавања у Србији изазвала су велику унутрашњу поларизацију, а највећи профит од свега би опет могао извући Запад

такву одлуку, на улицама Београда и многих других градова у Србији, настало је стање праве и велике политичке кризе, коју ће временом бити све теже решити.

УЛИЧНИ РАТ

Првих дана, после одлуке да им се не преда власт, посланици све три партије које чине коалицију „Заједно“ (Демократска странка Србије Војислава Коштунића на локалном нивоу учествовала у оквиру ове коалиције) затворили су се у зграду Скупштине Србије штрајкујући глађу. Потош таква одлука није дозволила ни до каквих промена у односу на власти према свим онима који су „испод ње“ лидери коалиције „Заједно“ позвали су, у ватреном заносу све своје присталице да на улицама исказују свој бунт. И онда се показало да је велика већина народа, за девет година власти председника Милошевића, скупљала у себи велики бес, који се на овај начин врло добро контролисао. Београђани су у једном тренутку почели да се присећају свих неправди које су им нанете, питајући се ко је крив за све оно што их је снашло у протеклом периоду. Тако се десило да и велико мноштво људи, које ни на који начин није повезано са

политичким опредељењима коалиције „Заједно“ изађе на улице и искаже свој бунт против тренутне власти. А власт је, иако тврдећи да су јој грађани важнији од свега другог, показала колико је владајућа елита изнад свих проблема са којима се обични људи су спрећи, и доказала да заиста нема ни мало слуха за ситуације у којима сама нема потпуну контролу. Уместо да у легалним државним институцијама одмах покрене расправу, о ситуацији у земљи, социјалисти су светској и домаћој јавности желели показати колико су силни, моћни и изнад свих.

У тренутку у ком је Србија данас, када је било потребно свима показати да своје проблеме може решити унутар своје куће, свим добронармним најмање је било потребно оно што се после 17. новембра почело дешавати. Демонстрације испровођених грађана добијале су на својој снази свакога дана све више, а лидери коалиције „Заједно“ пропорционално с тиме добијали су све више сигнала да је прави тренутак за преокрете и узимање власти, који су они дуго чекали.

Први дани демонстрација изгледали су прилично безазлено и у неким моментима протести су добијали чак и ноту хумора. У кратком временском периоду,

може се то са сигурношћу тврдити, окупљања су представљала најмање опредељеност људи за коалицију „Заједно“, али је она дату ситуацију у датом тренутку идејно искористила за остваривање својих циљева. Власт тада није показивала ни најмању забринутост за улична дешавања, па тако није покушала ни да спречи окупљања, која без претходне најаве нису по закону дозвољена. Провладини медији нису на самом почетку дешавања, давали готово никакве извештаје о њима, што се касније незнјатно променило углавном преношењем вести званичне државне агенције. Протести су, ван сваке контроле наставили свакога дана у све већем броју, што је у једном моменту страшно испровоцирало власт, која се одлучила да један од својих најбесмисленијих потеза до сада - организовање контрамитинга. У међувремену, жељећи да покаже своју невиност у свему, председник Милошевић позвао је писмом упућеним америчком државном секретару Ворену Кристоферу делегацију Организације за европску безбедност и сарадњу да утврди праве резултате другог круга локалних избора. То је био први чин признавања и позивања страних сила да одлучују о нашој судбини, иако је државна телевизија на сва уста

оптуживала присталице „Заједно“ за ношење страних застава, које показују да ова политичка струја Србија нуди поданички положај. Јасно је било већ од самог почетка да за освајање власти обе стране траже подршку западних фактора, очекујући да их они јавно подрже. Милошевић је са једне стране играо на карту своје миротворне политике, коју је потписивањем Дејтонског споразума сервирао јавности, док су лидери „Заједно“ изразили очекивања да ће Запад подржати велике демократске промене у Србији, које ова коалиција жели да спроведе. Својим изјавама званичници западних земаља подграђивали су наду обе стране да су баш они ти, које је свет изабрао за сарадњу. Ситуација у Србији, изазвала је, како је касније саопштено и поделе између самих чланова међународне заједнице, које су своју подршку давале углавном на основу уговорених економских аранжмана. Вагање између две стране, које очајнички вапе за помоћ, пружило је великим светским организацијама, које ни до сада нису биле наклоњене српском народу, могућност да трагују и на тај начин ослабе Србију. Компликована је ситуација, они би могли довести НАТО војску и на просторе Србије и оправдати њено присуство угрожавањем демократије. Тако би се уопштујују простор контролисања Западне војне алијансе у овом делу света. Ослабљена Србија потребна је свету и због решавања питања Косова и Метохије, где су албански сепаратисти у тој ситуацији добили максималну аутономију, а можда чак и отцепљење.

Да ли је и ко дао такве сигнале председнику Милошевићу за организовања контрамитинга, или се ради о чисто повређеној сујети, за сада није могуће одгонетити. После упућивања многих телеграма подршке председнику, његова странка одлучила је да другој страни покаже да може на улице извести више људи од њих, доводећи их из читаве Србије аутобусима, које су платиле велике државне фирме. Тако је мноштво људи кренуло у току ноћи 24. децембра да исказују своју несебичну подршку председнику и његовој политици „мира и напредка“. Тога дана ситуација у Београду наговештава је драматичне догађаје, који су у једном тренутку могли изазвати општи грађански рат. Већ раније спомињано велико финале Срба против Срба обрадовано би сигурно многе, али је најтужнија чињеница

да су на њему радили управо они који себе називају факторима мира и стабилности.

Иако су државни медији месец дана кињили коалицију „Заједно“ због блокирања саобраћаја и ремећења јавног реда и мира, због чега су неки демонстранти затворени и претучени, на дан организовања митинга СПС-а улице у Београду су блокиране од раног јутра. Очигледно је било већ тада да председник Србије не пита за цену доказивања своје популарности, и да ће у интересу тога отићи и много даље. Специјалне полицијске снаге, у потпуности опремљене за такве ситуације, биле су неми посматрачи сукоба две политичке струје на самој улици, на којој су се затекли и пролазници и деца. Чарке су биле неизбежне, усталом зато је изгледа контрамитинг и почeo на истом месту и у исто време где и демонстрације „Заједно“, а многи добро упућени тврдili су да режим жели да уведе ванредно стање, како би се страсти стишале и доказала њихова надмоћ. Биланс такве одлуке било је више од 100 људи који су затражили лекарску интервенцију, од којих је неколико теже страдало. Живот једног човека, још увек је у опасности, и многи сада постављају питање није ли плаћена превисока цена у борби за голу власт. А власт је свим дешавањима у том тренутку била дубоко потресена, чак толико да је и сам председ-

ник Милошевић одлучио да се обрати својим присталицама, што он и не ради тако често, нарочито на јавним mestимa.

СТУДЕНТИ

Паралелно са окупљањима присталица коалиције „Заједно“ или боље речено противника владајуће странке, почела су и масовна окупљања студената, прво у Београду, а касније и у другим градовима Србије који су захтевали признавање изборне воле грађана исказано 17. новембра. Младост је у том протесту добила шансу да искаже своју зрелост, и покаже и једнима и другима да њихово право гласа мора да се поштује. Међутим изгледа да су и једна и друга политичка страна намериле да чим студенти служе за поткусирање са оним другим, покушавају да их приводе на своју страну сами протестом изгледало је да су студенти у потпуности на страни опозиције, али ни председник Милошевић није жељeo да према њима буде груб. Чак је на захтев студената примio на разговоре и делегацију нишког студената и при томе им обећao поштовање Устава у потпуности. Није заборавио председник ни да их у свом обраћању окупљенима 24. децембра одвоји од присталица коалиције „Заједно“ и каже да су они младост која тражи поштовање захтева што им он, судећи по том говору, у потпунос-

ти одобрава.

Да ли је Србија 24. децембра избегла свој критични тренутак, или ће немира бити још више и даље за сада остаје да се види. Интересантно је саопштење ОЕБС-а о резултатима локалних избора, јер оно показује да је свет стварно спреман да се одрекне врло кооперативног Милошевића и покрене лавину промена у Србији. Лидери коалиције „Заједно“ оценили су после контрамитинга да је један од циљева његовог организовања био и да режим покаже да извештај ОЕБС-а, уколико им не буде одговарао и не прихвати. Као једно од решења помиње се и препорука ОЕБС-а да се избори поново распишу, чиме би само за моменат могле бити задовољене обе стране.

ПОЛАРИЗАЦИЈА

Развој, догађаји у Србији после 17. новембра није се одразио само на политичко раслојавање странака, већ је дошло и до једне крупније поларизације и међу многим другим. Пре свега извештаји појединачних медија изгледају као да су намерно прављени дијаметрално супротно, и ту се ни једним не може одати признање за професионално деловање. Не зато што људи који раде у тим медијима нису добри професионалци, већ једноставно зато што су их или понеле страсти, које преовладавају у њиховим извештавањима.

пише:
Владимир ЈАГЛИЧИЋ

Друштвена ситуација у Србији, с ове стране Дрине је - лоша. Економски гледано - дуго смо већ у приликама глог сиротинског превивљавања. Политички, још је и горе: дигли су се опет, Срби против Срба.

Да се једе, ипак, претиче...

Али, ако ишта сахрани Србију, сахраните је регионализми и међусобице.

СЕБИЧНА УШУШКАНОСТ ШУМАДИЈЕ

Има једна тужно-поносита српска песма која говори о моменту родољубног буђења. По тој песми, све до Земуна: Шаба продире без проблема, а тек од Земуна настане "вна, вна".

Ако тако гледамо на ствари, добро је да се Србија са леве стране Дрине, за овог рата, није будила.

Основана одлика централне земље српске, Шумадије, је - ушушканост. У Шумадији, огромна већина становништва су Срби. Они не могу да схвате шта значи живот уз свакодневне хоризонте лепљења. Сит гледано не верује: Да би Шумадија могла мирно да спава, гинули су најбољи српски младићи из Босне. Шумадија то зна, и поштује. Али, остаје себична: јер сматра да се само у себичности истрајава.

ДОБРЕ СТРАНЕ СЕБИЧНОСТИ

Себичност, дакле. Њену негативну страну смо видели. Али, у себичности има и нешто позитивно. Себичност је једини мана која другоме не смета. Уколико нема братске хришћанске љубави (која је, уосталом, сан читаве наше цивилизације, не само српски), онда бар треба да има конановске спремности за борбу до последњег даха. Свако нек се бори за свог, на заједничко добро. Ибен нас чује да је најачији човек кад је - сам. Овајничански, боље рећи пагански наук, у вчјем свету морамо прихvatити. Можда ћemo до љубави доћи, преко нега.

Мени се чини да је тај наук у ваксилкују Србији, данас освојен. Али, по превисокој ценi.

НАС И ЈЕВРЕЈА - КО БЕЗ РУСА

И поред ових отежаца, да имам вере за Србију. Србија је, на једном вишем плану, из најновијег, трећег по реду рата у двадесетом веку, изашла, на многим плановима ослабљења, али без сумње ојачана за Републику Српску. Себичност би, дакле, требало издигнути на општесрпски, општенонационални план, по угледу на Јевреје: требало би да си Срби света, у наредних стотинjak - двеста година - гледају своја посла.

И да раде за Србију.

ЦИГАНИ ЛЕТЕ У НЕБО

На микро друштвено-економском плану, основна борба би морала да се води за младе људе, који су, у последње време, напустили Србију. Њима се мора понудити нешто више од пружајућег огња рата (доста га било!), од другог и проституције.

Потребан је овај полет који су комунистичке власти постигле после Другог рата: запошљавање омладине на великом пројектима обнове земље, користећи слична искуства из тридесетих година у Немачкој (наравно, без нацистичких, сунду-расних елемената: овде је реч пре свега о привреди).

Ове свести са леве обале Дрине, на жалост, код наших власти, нема.

Српски членци редовно трчкају у Кину и Индију. Особито ревна на том пољу је др Мира Марковић, супруга српског председника. Она има литерарне и политичке амбиције, и занимљив хоби да своје научно-фантастичне књиге промовиши широм земљине кугле. Да се Американцима није пре десетак година распрусио овај свемирски брод, па су укинули сличне експедиције, верујем да би успело књижевно веће одржала и на Марсу.

Замислимо да су, уместо једног таквог лета, уложен паре да се окрене од Другог светског рата, (када су дивљи истерали питоме) деценијама, неокреченој фасаде београдских главних улица. На тим радовима било би упошљено, рецимо, стотињак омладинаца. Они би радили, на пример, три месеца, преко лета. Њихове плате биле би, вероватно, мање од новца утрошеног за лет до Кине и натраг. Београд би постао лепши,

ПИСМО ПРЕКО ДРИНЕ

• Нисам се много изненадио када сам сазнао од свог негдашњег факултетског колеге да је једна наша бивша колегиница (студирала је са нама право) у Грчкој отворила јавну кућу где, са морнарима, ради наше бело робље. Она је имала срећу: многе проститутке највику се на хероин, или добију сиду, а она је ето аванзовала, и сада има своју вилу у кварту са црвеним фењерима.

омладинци би зарадили прве плате - можда би неко од њих постао јиздар или молер. Нечија судбина би добила права; можда и смисао. Ти младићи би, могуће, остали у земљи, да уновочавају новостечена практична знања. Такве "радне акције" могује предузети у читавој земљи (наравно, на добровољном принципу - ако има интересената). Као природна последица останака младића људи, дошло би до обнове породице, а са њом и наталитета: она најбоље, пале, заменила би нова генерација која ће одрасти у миру и благостању.

Од свега тога, међутим, важније је промовисати једну беисмислену књигу у каквој индијској празабити, међу тамошњим Циганима.

Уосталом, можда и то има неког смисла. Видео сам на телевизији: описменили се Цигани. Алпападирају, бре!

Не би ме изненадило да Веде и Конфуције имају неку дубинску везу са делимада Марковићевима. Још само да наћемо критичара који ће то открити.

ТУРЦИ ЛИЈЕВЉАНИ И ТУРЦИ БУРЕГЦИЈЕ

Регионализми српски су давнашња зла код Србије. Пре пар година сам, као новинар, био код једног председника новостворене српске општине у Босни. За ручком, прије да се и делије из ровова, које су се ту затекле. После срдачног, уводног упознавања, почне да севају варнице.

Алкохол дреши језик. Ратници су бесни зато што их је закачило. Они ће са ручак у ров, а ја се

враћам у топло, под јорган жени.

Које крив?

Један плетења са башчаврзом: ми смо Шумадинци никакви, јер да смо чему, дошли бисмо да бранимо српство, шта ће нама жени кад смо шмокљани који не знају са пушком, ни напади се не умемо као људи...

Кад ми је прекипело, не издржак:

"У реду... Нека је како кажеш (мада није!). Али, баћо, код нас, Шумадинаца. Турци већ читав век не праве проблеме, него бурек!"

Затоју је као заливен, а ја нисам лико-вао због своје "победе".

Јер, ми Срби немамо разлога за регионализме. Шта, тек, Хрвати да ураде са њима? Поделе су код њих много дубље, а ипак је испало да они имају једну земљу, а ми четири, од којих смо једни, Крајину, већ изгубили.

АУТОМОБИЛИ ИЛИ ШАМПИЊОНИ, ПИТАЊЕ ЈЕ САД?

У вези са овим, потребно је превазићи економски колапс који већ неколико година гуши и Републику Српску и Србију. У Крагујевцу, на пример, вишемесечна кашњења ионако мизерних плати, редовна су појава (од овог тужног правила изузети су Београд, као престоница, и "дужне пруге", где СПС има своја традиционална упоришта). О пензијама да и не говоримо. Основно платежно средство је немачка марка: домаћи динар је, одавно, понижени сиротан. Новокомунистичка власт уместо, предузимања хитних санкција (за које велики део

нашег народа, због проћуткивања државне телевизије и не зна да још нису укинуте), да би онда живела, као и у Титово доба, од страних кредити. Ништа није предузето да би усплије домаће снаге и привреда преоријентисала: ако већ не умемо производити квалитетне аутомобиле, зашто се не преоријентишемо на оно што, вековима већ, добро радимо: зашто не производимо медовину, фадароне, кунине или шампињоне? Или оружје, како је рађено пре Другог рата? Пасуљ, наравно, не долази у обзор. Надима.

ПРОСТИТУЦИЈА КАО ПОШТЕНИЈИ ИЗБОР

Због недостатка крупних пословних циљева, приватни бизнисмени раде на сигурно. То значи на ситно.

И сами неизједиени, они се понашају према својим радницима горе него у време енглеске чартистичке револуције, кад је радно време трајало шеснаест сати. И не само то: уколико посао потражи каква згодна жена, гледају на све начине да искористе свој положај: пут до радног места најчешће води преко кревета. Такво радио место је, наравно, на одређено време, док не нађе нова жртва.

Због овог, многе младе девојке, чак и жене, одлучују се на проституције - то им се чини не само поштенји, већ и финансијски изгледнији.

Нисам се много изненадио кад сам од свог негдашњег факултетског колеге, рецимо, дознао да је једна наша бивша колегиница (студирала је са нама право) у Грчкој отворила јавну кућу где, са морнарима, ради наше бело робље. Она је имала срећу: многе проститутке највику се на хероин, или добију сиду, а она је ето аванзовала, и сада има своју вилу у кварту са црвеним фењерима. Да би све било легално, удаља се, фиктивно, за неког Грка, пијанца, који је "званичи" власник зграде. Пада пару.

Многе грађански неуспешне, а физички привлачне Српкиње на тај начин зарадују за живот.

Немам илузију да би такве црве дуго остале девиције чак и да су прилике у земљи боље. Не бити девица и бити проститутка, међутим - није исто.

КИКИРИКИ ЂЕ ПРОДАВАМ, САМО ДА ТЕ ИЗДРЖАВАМ

Као последица борбе државе против приватног сектора превисоким дажбинама, застапила се примитивна капиталистичка привреда која се своди на: купи јефтино, продаји скупље.

Српске харије на харију путују у Неготин, сваког петка. У Неготину их чекају Бугари, Румуни и Руси. Перјанајакаја - четрдесет марака. Касетофон - сто двадесет динара. Помаде и парфеми - двадесет динара. Бенкице за дечу - десет динара. Мајданонски кикирики - динар. Не знам пошта са семенке.

У овоме има и нешто од нашег традиционалног менталитета: ми Срби не волимо да гинемо од посла. Волимо да „шукрамо“. Волимо да „муђак“.

У пракси то, отприлике, значи: попа сата радујац, онда удари једно ладно пивце, затим тркни код комије на ражијици или кафиџу, код се смркне правац у кафана, из кафана код швалькерке, а после поноћи се правдај жени, да би сутра опет све почело новано.

У привреди са таквим радним навикама и потенцијалом, само за махионаторе и маверантре има напретка.

Онај ко би хтео да ствара нова материјална доба, за себе и друге, за сада у Србији нема никаквих шанса.

ЗАУВЕК, И ДАН ВИШЕ

Комунистичку власт у Србији ове бриге, показало се, не море. Она има само једну бригу: владати заувек и дан више.

Треба само наставиши погледати саветничку камарилу којом је Милошевић, свих оних година, окружен, па намах скватија да он са стварношћу у сопственој земљи нема благе везе.

- Да има, зар би начинио грешке, какве су изборна крајна гласова опозиције и контра-митинзији митизним коалицијама, "Заједно"? Те грешке, од којих је овај најновији само долила узеље на ватру, могу га скупо kostati: никада му се престо није више дрмио него ових дана.

Припадници његове свите као да су из самог Хада испливали: ни тамо их неће. Харон је (што би рекао песник М. Ненадин: "Са индигнацијом") одбио да их превезе и вратио им нама, на ову обалу.

Наша је српска обавеза да таквој, насрпској, власти помогнемо умрети. Природном смрћу. Што пре.

ЗАЈЕДНИЧКИ ОРГАНИ

Минуло је годину дана од уговора о коопредседавању - Бором Босићем из Републике Српске и Харисом Силајићем из Федерације. Они ће се смењивати седмично, а први коопредседавајући биће српски представник, Борко Босић. У светским размерама, у државничкој и правној пракси, није позната оваква технологија у устројењу рада једне институције власти. Они који су правили Дејтонски споразум, из кога су произашле све заједничке институције и органи бивше Босне и Херцеговине, као да су се такмичили у измишљању правничких "униката" и "rarитета".

Потом је некако скрпењено министарско веће (веће министара) са двојицом коопредседавајућих - Бором Босићем из Републике Српске и Харисом Силајићем из Федерације. Они ће се смењивати седмично, а први коопредседавајући биће српски представник, Борко Босић. У светским размерама, у државничкој и правној пракси, није позната оваква технологија у устројењу рада једне институције власти. Они који су правили Дејтонски споразум, из кога су произашле све заједничке институције и органи бивше Босне и Херцеговине, као да су се такмичили у измишљању правничких "униката" и "rarитета".

ФУНДАМЕНТАЛИСТИЧКИ МАЈСТОР ЛИЧНЕ КАРИЈЕРЕ

Како ће функционисати Веће министара, и како ће се српски представник носити са Силајићем, дипломатским листом, превејацем и фундаменталистичким мајстором личне каријере - остало је да видимо. Не треба заборавити да је Силајић једно време био нека врста дисидентца (у односу на владајућу Странку демократске акције), да би га Алија Изетбеговић опет пригрило и затражио његово високе услуге. Није то чинило случајно, нити "дидио Алија" боловао је од амнезије, мада има све предиспозиције за то.

Предстоји још конституирајућа седница Представничког већа и Већа народа Босне и Херцеговине, а још увек није утврђен термин одржавања седнице заједничког парламента Републике Српске и Федерације БиХ-е. У сарадњи са Биром високог представника међународне заједнице Карла Билта за провођење цивилних аспеката Дејтонског споразума, представници свих парламентарних странака договорили су се коначно о пословнику рада заједничког Председништва већа и Већа народа, те о броју и надлежности њихових комисија.

У склопу Представничког већа биће формирани осам комисија - комисија за установна питања, вајачку политику, спољну трgovinu, финансије и буџет, избезлиције, имиграције и људска права, саобраћај и комуникације, административне послове, те верификација комисија.

Према неким изворима, комисије ће имати од три до пет чланова, с тим што ће један од заменика сваке комисије бити из реда опозиције.

Привремени пословници који раде седницају већа предвиђене су серије седница, односно њен континуирани рад, изузев пауза коју су предвиђене у зимском и летњем периоду. Српска демократска странка тражи да се седнице дају већа одржавају као и седнице заједничког председништва.

РЕСОР ЗА ЦИНИЗАМ И РУГАЊЕ

Од заједничких органа формирана су још три министарства - министарство за вајачке послове и министарство за спољну трgovinu, која су припадала Федерацији, те министарство за цивилна питања и комуникације које су добили Срби, дакле Република Српска. Као што се види, Србија је примила најмање, и најгоре су прошли у овој подели власти, мада је српска страна изјавила да је задовољна министарским ресором који је добила! Није за сада познато чиме ће се бавити министарство за цивилна питања и комуникације. Претпоставља се да је реч о министарству које ће радити на успостављању комуникација на релацији Република Српска - Федерација, и у домени цивилних питања - од грађанских, националних, политичких и културних права, до слободе кретања, пресељења, замене имовине или њеног обештећења.

Рад овог министарства биће у функцији, као што се чини, скрпења бивше Босне и Херцеговине по старим шавовима, и зато је његова додела српској страни - својеврсни цинизам и ругање.

Пренесено
из
"НИН-а"

ДЕЈТОНСКИ ПРОЦЕП

• Републици Српској јасно је стављено до знања, од стране међународне заједнице, да неће добити ни пребијене паре за оживљавање старог привредног система, већ да је услов за то-тотална приватизација друштвених и државних фирми. Дакле, Републику Српску се присилјава да преко ноћи трансформише власничке односе, да отпусти хиљаде и десетине хиљада радника, ризикујући социјалне бунтове широких размера

На нивоу Дејтонске Босне и Херцеговине основана је и Централна банка за чијег гувернера је изабран странац - Француз **Сержо Роберт**, а у Управни одбор ове финансиске институције ушли су и представници оба ентитета: **Манојло Чорић** (Република Српска) и **Јуре Пеливан** и **Касим Умићевић** из Федерације Босне и Херцеговине. У trenutnoj konstelaciji stvari, od kakve ће krobiti biti za srpsku stranu postojanja centralne banke, sa obzirom da se međunarodna zaјednica (Светска banka za razvoj) do sada māhēnskih odnosila prema Republiči Srpskoj ostaje da se vide.

Tek, propisan je funkcionisanje zaјednickih organa Dejtonske Bosne i Hercegovine, čini se da nije bao u interesu ni jedne strane. Niko se previše

ne pretreže da akurira rad bilo kojeg zaјednickog organa ili institucije, mada međunarodna zaјednica insistira na uspostavljanju ovih tela, i to uslovjujući na razne начине. Dodela средстава занову и развој-ključni je mehanizam tog uslovjavajuća i učena.

У ДЕЈТОНСКОМ ПРОЦЕПУ

Ипак, можда је монолитна и по могућности унитарна успостава заједничких институција и органа једино у интересу муслиманске стране која у постојању тих заједничких tela, види прикњивену могућност за постепену и тиху reintegraciju Bosne i Hercegovine.

Ako prilike u Republiči Srpskoj

фокусирамо у светлу постојања или непостојања (функционисања или нефункционисања) заједничких органа на нивоу Дејтонске Босне и Херцеговине, онда ствари изгледају овако:

Друштвени, привредни и укупни живот у Републици Српској налази се, у првом кварталу по дејтонском споразуму, да га тако назовемо не само на раскрсници, већ и у једном процепу. Само постојање српског ентитета, дејтонски овернот и истовремено дејтонски ограничениот, налаже српском народу и представницима његовог. Власти да раде на афирмацији и простирању те условљене легитимности и легитимитета, сједне стране.

На жалост, с друге стране, сам дејтонски документ прописао је нека правила и неке процедуре понашања које, не само да су препрека учвршћењу и ширењу и оног минимума самосталности и сувреноности, већ та правила и процедуре задиру и у суштину онога (претежи да га пониште), што је прописано и усвојено у Дејтону, и доцније у Паризу. Правници у Републици Српској, практичари и теоретичари права, већ сада употребљавају да је близу седамдесет одсто Дејтонског споразума, скројеног и потписаног у Дејтону на Аранђеловдан прошле године, до сада већ извитечено и прекрејено, мањом на штету српског народа. Не треба да ову тврђњу боље илустрираје од онога што се до сада дешава око Брчка, што шта нема бољег термина, осим да се назове белосветским играма.

У Дејтонском споразуму јасно стоји да град Брчко није споран, да он не може бити предмет арбитража; већ да је то део међуентитетске линије у овом делу града, односно региона. Сада се наједном испоставило, после годину дана од потписивања Дејтонског папира, да у ствари није познат предмет спора, предмет арбитража; већ да је то-ни мање ни више - него целој Брчко!

ФАНТОМСКА МАПА?

Штавише, у Дејтонском споразуму такође јасно пише да чак постоји мапа арбитража међуентитетске линије у делу Брчког, и да што се тога тиче, не може бити никаквог неспоразума нити двосмисленог тумачења. Мајутим, сада се испоставило да то мапе, наводно, никде нема, те да није познат предмет спора, већ да је спорно цело Брчко! Да зло буде веће, а цинизам тежи српском члану арбитражне комисије присилјава се да учествује у арбитражи, а да није одређен, односно да није познат предмет спора, предмет арбитража!

Други еклантант пример дејтонског процепа у коме се налази Република Српска јесте привредна ситуација у овој Републици која је, благој речи, пошта, већ катастрофална, наиме, за активирање привредних капацитета у Републици Српској потребне су повељке суме свежег капитала које не само да ова Република нема, већ их од никога у свету не може добити, поготово не од земаља-имплементатора Дејтонског споразума, и не од Светске банке за развој Дејтонске Босне и Херцеговине.

Јер, Републици Српској јасно је стављено до знања, од стране међународне заједнице, да неће добити ни пребијене паре за оживљавање старог привредног система, већ да је услов за то-тотална приватизација друштвених и државних фирм. Дакле, Републику Српску се присилјава да преконохи трансформише власничке односе, да отпусти хиљаде и десетине хиљада радника, ризикујући социјалне бунтове широких размера.

Већ ово условљавање, односно диктирање потеза у привредном и социјалном миљу, атак је на самосталност и дејтонску сувереност Републике Српске, и зато је она у овом тренутку, у незгодном процепу између Дејтонских оквира, и мотива сопственог развоја, самосталности и просперитета, без чега нема опстанак Републике Српске, чак ни као ентитетске посебности.

Због свега тога, Република Српска је у мало је речи, деликатној ситуацији, већ у изузетној сложеној и по свему контроверзној. Зато би, можда, складно функционисање неких заједничких органа Дејтонске Босне и Херцеговине могло да буде од својеврсне користи Републици Српској, али само у смислу њеног доказивања свету да она поштује и проводи одредбе Дејтонског документа, и да јој, сходно томе, припадају редовне (и обећане) бенефиције међународне заједнице. Ништа друго, и ништа више.

Анђелко АНУШИЋ

Пише: Радован ЈОВИЋ

Личемерно је стално говорити о миру, демократији, економској обнови, изградњи повремену међу народима у дјејтонској Босни и Херцеговини, сподоби кретања, повратку избеглица и функционисању заједничких органа, а у исто време вршилају безочне пратијске и учени искључиво на народ и руководство Републике Српске. Овај додир препознатави метод, којем су током тројогодишњег грађанског рата у бившој централној југословенској републици, прибегавали многи међународни посредници и медијатори, настављен је и у постдјејтонском периоду.

У томе најчешћој предњачији Високи представник међународне заједнице за спровођење цивилних аспеката дјејтонског споразума Швеђанин Карл Билт и његов заменик Немац Михаел Штајнер који су због своје отворене пристрасности односно наклоности према једној, у конкретном случају муслиманској страни, одавно постали непожелјне личности у Републици Српској. Злупотребљавајуći свој тремутни положај Билт је у више макова покушавао да утиче на кадровску политику и да сменјује са функције ванчичне представнике Републике Српске. Он је отишао толико далеко да је током маја припремао државни удар са циљем да на руководећа места постављају послушнике и људе по властитом укусу. Билт очигледно не уважава аргументацију јити му је познато да у својој далекој и опиској прошлости и славној историји српски народ никад није трпео „стране диктаторе”, а поготово оне који му угрожавају слободу и националну самосталност. Српски народ је стрпљив, али све има своје границе па тако и време диктатуре у којем се сада налази.

Но, билтово деловање аргантано и препотенцијално понашање заслужује посебан критички осврт, али ћемо се, ипак, вратити нашој задаој теми, односно хронологији најважнијих догађаја у Републици Српској, који су на карактеристичан начин обележили 1996. годину.

ВЕЛИКИ ЕГЗОДУС У МИРУ

9. ЈАНУАР: Упоредо са божићним празницима у Палама је на савен и величанствен начин обележена четврта годишњица постојања и самосталности Републике Српске. Истина, по први пут од 1992. године када су на заседању у Бањалуци ударени темељи Републике Српске на просторима бивше Босне и Херцеговине стигле су трупе међународних војних снага у саставу ИФОР-а, са задатком да раздвоје три заједне стране и помогну у спровођењу врховног аспеката „Мироновог споразума из Дјејтона”.

16. ЈАНУАР: У Српском Сарајеву се по први пут саставио Штаб за имплементацију Дјејтонског споразума, који је усвојио платформу за наставак преговора о изнапуљену повољнијем статуса за главни град Републике Српске. Били су то узападни покушаји у настојањима да се пронђе најприхватљивије решење и излаз из ситуације у којој су их довеле географске мале из Дјејтона. Штаб је закључио да се платформа уручи Штајнеру и затражи аутентично тумачење одредби, по којима би до нових избора и конституирања организа на подручју Српског Сарајева била задржана српска власт и постојеће општинске границе. Алекса Буха, министар иностраних послова Републике Српске чак је од међународних посредника затражио да се са Сарајево примене исти стандарди, који су још раније примене за Мостар, од стране Европске уније.

У Женеви је одржана Међународна конференција о повратку избеглица на којој је одобрен план УНХЦР-а о приоритетном збрињавању око милион избеглица и расељених лица из бивше Босне и Херцеговине. Планом је предвиђено растерјењање избегличких центара, повратак избеглица које се налазе у Србији и Хрватској и на крају повратак избеглица из европских и других земаља. Према изјави високог комесара УНХЦР Садако Огате планирано је да се у 1996. години у Републику Српску и Федерацију БиХ врати 500.000!

На овој конференцији министар за избеглице Јубиља Владишић упозорио учеснике на могући егзодус Срба из Српског Сарајева што би могло угрожити даљу имплементацију дјејтонског споразума.

Три дана пре коначног рока (19. јануара) готово сви корпуси Војске Републике Српске испунили су одредбу Дјејтонског споразума о повлачењу војске и наоружања са територија које су по дјејтонским мапама ушли у састав Федерације БиХ.

ДИЛЕТАНТСКА ПОЛИТИКА

18. ЈАНУАР: Штајнер разговарао на Палама са представником Народне скупштине РС Момчилом Крајишићем о стапању Српског Сарајева. Истог дана Штаб за имплементацију подржавао да Срби неће одустати од свог града - Српског Сарајева.

Мусиманска страна одбила да на сарајевском аеродому потпише програм о размени

СРПСКА 1996.

Српски радикали у првим редовима одbrane границе Републике Српске

ратних заробљеника, којег је 12. јануара сачинио Међународни комитет црвеног крста (МКЦК).

20. ЈАНУАР: Председник Владе РС Рајко Касагић на Бањалуци примио „државно-правредну делегацију Републике Хрватске, коју је предводио Слободан Ланг, саветни председник Туђмана за хуманитарна питача“. Ова вест је бомбастично најављена у многим медијима, иако је чак и пајки било јасно да је то најбојичнија фарса и брука од дипломатије. Да глупости немају границе потврдило је и званично споштење, са тог скупа, у коме се, какве да су „две делегације потписале протокол о међусобној сарадњи“. Овај протокол, је предвиђао пословну сарадњу предузећа из РС са Језељеваром из Сиска, „Пливом“ и „ИНОМ“ из Загреба, као и отварање моста на Сави код Градишке. После свега може се са правом сумњати да је папир наводног протокола уопште прешао на територију Хрватске, а камо ли да ће његове одредбе бити реализоване у некој од наведених тачака. Сваком је било јасно да је Ланг дошао у Бањалуку са само једним циљем да посети римокатоличког бискупа Франчу Комарицу, који је пре тога у многим медијима био представљен „као пафеник који је био изолован у кућном притвору и који је штрајковао глађу“. Чак и малом детету била је смешна прича о економској сарадњи када се зна да Ланг није имао нити је могао имати мандат за било какве разговоре о економској, па чак и хуманитарној сарадњи. Уосталом и он је сувише слаб играч да би могао разговарати на ту и сличне теме.

ПРИПРЕМЕ ЗА ЕГЗОДУС

Истог дана, Момчило Крајишић позива Среће Српском Сарајеву да се не иселавају већ да остану у свом граду. Међутим, и поред

везе, телекомуникације, објекте инфраструктуре, и привредне сарадње. Овом „историјском скупу“ присуствовали су председник Владе РС Рајко Касагић, муслимански премијер у оставци Харис Сујадић, његов наследник Хасан Муратовић и председник Федерације БиХ Изудин Капетановић.

У Крупи на Врбасу, недалеко од Бањалуке, са војним командантима српске, хрватске и муслиманске војске по први пут саставом командант југозападног сектора ИФОР британски генерал Мајк Џексон.

МУСЛИМАНИ ХАПСЕ СРБЕ

30. ЈАНУАР: На „平淡ом путу“ између Лукавице и Илиџе у Сарајеву ухапшени генерал-потпуковник Ђорђе Ђукић, пуковник Алекса Крсмановић и возач Раденко Тодоровић од стране муслиманске војске. Тек касније их оптукују за наводно почињење ратне злочине.

31. ЈАНУАР: Удружење избеглица из Дрвара на чelu са Милом Марчетом на конференцији за новинаре у Бањалуци, најавило покретац избеглог становништва у Дрвар, без обзира што се тај град налази под контролом хрватских власти односно ХДЗ.

4. ФЕБРУАР: У Мркоњић-Граду и Шипову извршен трансфер власти у складу са одредбама војних и цивилних аспеката дјејтонског споразума. Велика колона аутобуса и путничких аутомобила масовно и уз пратњу ИФОР-а кренула је у обиласак својих куји и имања, које су због окупације од стране хрватске и муслиманске војске напустили у октобру 1995. године. Два дана раније из Вукосавља се иселило комплетно српско становништво, пошто је овај град и део општине, по Дјејтонском споразуму ушао у територијални састав муслиманско-хрватске федерације.

„РАДОСНЕ“ ВЕСТИ ИЗ РИМА

У Српском Сарајеву, које је, такође, по мапама из Дјејтона територијално припало Федерацији БиХ, најављена могућност да ћи српска полиција и цивилна власт остане у овом граду до 19. марта ове године.

6. ФЕБРУАР: Из команде НАТО-а демантовано је да су генерал Ђорђе Ђукић и пуковник Алекса Крсмановић опуштени за ратне злочине од стране Хашкој трибуналу, како су споштиле муслиманске власти у Сарајеву.

18. ФЕБРУАР: На међународној конференцији у Риму састава се Контакт-группа. У радију овог скупа учествовали су председник Србије, Слободан Милошевић и председник Владе РС Рајко Касагић. На крају заседања усвојен Споразум у Сарајеву, којег су потписали Алија Изетбеговић, Слободан Милошевић, Крсимић Зубак, Рајко Касагић и Хасан Муратовић. Милошевић и Касагић су путем Танги и Радио-телевизије Србије у већејем термину споштили изузетно „пријатне вести“ из Рима.

Решени смо да радимо на помирењу и мирном заједничком животу у Сарајеву. Апелујемо на све да остану и нека буду сиг-

урни да ће се водити рачуна о њиховим легитимним правитељима, Србима у Сарајеву треба обезбедити учешће у локалној самоуправи на нову општине. У складу са Уставом Федерације БиХ који им може обезбедити могућност за школовање, социјално осигурање, заштиту и адекватну употребу српског језика и кирилице“. Била су то веома „храбрујућа“. Обељања и честе гаранције у које скоро ниједан становник из Српског Сарајева ниједног тренутка није поборавао.

ДИКТАТОРИ ПОКРЕNULI СЕ ОБЕ

20. ЈАНУАР: Тачно у подне почела је прва евакуација Срба из Сарајева. Колико је српски народ веровао појасницима конференције у Риму, али и онима са којима је требало поново да живе у „братству и јединству“ Срби из Српског Сарајева су показали да досад у свету ретко забележен начин. Сајују чврсту волу и решеност да ни по коју цену не прихвате „наметнуту људаву“, оних који су их клали и убијали, демонстрирали су на тај начин што су се одлучили на колективно исељавање. Нико од њих ни у једном тренутку није поверио да уно што им је поручио и обећао Милошевић. Касагић и други, а камоли да верују једном Штајнеру и Билту, које то требају речи српског народу докживљава као најокрутнији диктаторе. Они су се тако од почетка поставили према народу и руководству Републике Српске и другима се не могу ни третирати. Уосталом да је бар на тренутак прорадила њихова савест била би спречена највећа људска трагедија у двадесетом веку изазвана окружним и нецивилизацијским прописима и одлукама које су угрозиле животе и опстанак једног дела српског становништва. Ваљда ће и та уславана савест једног дана прорадити, али српски народ од тог неће имати никакве користи.

На Јованајдан 20. јануара Господње 1996. године кренуо је највећи егзодус на прву трећију миленијума. Озу трагедију какав цивилизована Европа и свет не желе да сквате и разумеју нису изазвала оружана дејства

Српски борци на положају

Долазак новог свјетског поретка на српске просторе

већ наметнута формулла и подела бивше Босне и Херцеговине по принципу 49 одсто територије Републици Српској и 51 одсто Федерацији Босне и Херцеговине. Сарајевски Срби су рађе одлучуји да напусте своје куће, имања и гробље него да живе са смртним непријатељима који стално угрожавају мир и слободу српском народу. То је најприродније људско право да које су се у крајњој нужди определили сајајевци Срби. Међутим, оваква одлука на стотине хиљада Срба из Сарајева да у време мира напусте своја родна огњишта остале забележена као јединствен феномен у свету.

21. ФЕБРУАР: На 5. заседању Народне скупштине Републике Српске укинути закони о условима ратног стања.

23. ФЕБРУАР: У спортској дворани „Борик“ у Бањалуци пред око 10.000 посетилаца одржан први у великој серији митинга широм Републике Српске на којима је пружана подршка др Радовану Карадићу, председнику РС и генералу Ратку Младићу, команданту Главног штаба Војске Републике Српске.

27. ФЕБРУАР: Савет безбедности Уједињених нација сунесендовао санкције СР Југославији и Републици Српској.

31. МАРТ: Шеф мисије ОЕБС у дјејтонској БиХ отворио у Бањалуци први Регионални центар ОЕБС у Републици Српској. Поред шефа мисије ОЕБС отварају је присуствовао и председник Владе РС Рајко Касагић.

24. МАРТ: Из тузлanskog затвора ослобођено 109 Срба ратних заробљеника

На изборима: мама жели болју будућност

29. МАРТ: Веће војног суда у Бањалуци изврекло смртну казну Ивану Стјепановићу, припаднику ХОС, а потом ХВО од Бијеле код Брчког због почињених ратних злочина над српским цивилним становништвом у току априла и маја 1992. године.

ТРАГОВИ УСТАШКОГ ЗЛОЧИНА

30. МАРТ: Почели радови на ексхумацији тела из масовне гробнице у Мркоњић-Граду. У гробници се налазило 181 тело убијених српских бораца и цивила, међу којима има велики број старијих лица. Овај монструозни злочин починио је припадници ХВО и регуларне војске из Хрватске након окупације западних делова Републике Српске. Радови на ексхумацији обављени под стручном контролом познатог патолога Зорана Станковића из Београда.

21. АПРИЛА: Хашки трибунал због недостатка доказа ослободио Алексу Красмановићу од оптужбе, којом су га муслиманска власт у Сарајеву третирали за почињење ратне злочине, а генерал Ђукић из Хага преузет у Београд.

29. АПРИЛ: У село Сјенина код Добоја ушла група од 300 муслимана из правца Градача. Они су заобили пункт ИФОР и неовлаштено упали на територију РС у дубину од 150 метара. Њихове намере осујетило је локално српско становништво. Након опште туче муслимани су извукли дебљи крај и морали су да одстану од првобитних намера, то јест упада и окупације српске територије.

7. МАЈА: У Бањалуци потписан први уговор са представником Европске уније Домато Кијеријним о помоći за пољопривреду вредној два милиона долара. Кијеријин је разговарао са Касагићем. При тога он се састао са Билтом, Садаком Огатом, високим комесаром УНХЦР, Елизабет Рен, специјалним известиоцијем УН за људска права, епископом бањалучким Јефремом и муфтијом из Бањалуке Халиловићем. Није, међутим, познато да ли је овај уговор уопште реализован.

8. МАЈ: У серији интензивних састанака са међународним представницима Рајко Касагић је одржавао са министром иностраних послова током више месеци. Босне и Херцеговине. Није, међутим, познато да ли је овај уговор уопште реализован.

9. МАЈ: У састанку са представницима Рајко Касагић је одржавао са министром иностраних послова током више месеци. Босне и Херцеговине. Није, међутим, познато да ли је овај уговор уопште реализован.

10. МАЈ: Кајл Билт и командант НАТО Лейтон Смит у Бањалуци разговарали са Рајком Касагићем.

ОЧЕКИВАНА СМЕНА ПРЕМИЈЕРА

15. МАЈ: Одлуком председника РС Радована Каракића сменио са функције председника Владе Рајко Касагић. У образложењу ове одлуке се каже: „У циљу заштите уставног поретка, остварења усвојене политике и спречавања даљег продубљивања кризе у функционисању владе доносим одлуку о разрешењу дужности председника Касагића.“

Истог дана Савезна скупштина на заседању у Београду сменила гувернера Народне банке Југославије Драгослава Аврамовића.

16. МАЈ: У телектекstu ББС од 16. маја се каже: „План Карла Билта да се изврши државни удар у Републици Српској осуђен је смештавањем премијера Рајка Касагића.“

Касагић поново разговарао са Карлом Билтом и Хавијером Соланом, генералним секретаром НАТО, који су изјавили да одлуку о смештавању сматрају нелегитимном и нелегитим, те да је неће поштити. У међувремену, Билт је организовао тајне састанке представника појединих опозиционих странака у намери да и они пруже подршку смештавању Касагића.

МИТИНГ РАДИКАЛА У БАЊАЛУЦИ

7. ЈУНА: На Тргу Крајине у Бањалуци Српска радикална странка (СРС) одржала величанствени митинг пред око 30.000

посетилаца. На митингу под мотом „За слободу и Републику Српску“ говорили су лидери радикала др Војислав Шешел и др Никола Поплашён, те многи страначки прваци.

24. ЈУНА: Новоизabrани председник Владе Републике Српске Гојко Кличковић учествовао у раду Конференције у Фиренци.

За изборе у Републици Српској и муслиманско-хрватској федерацији своје пријаве канцеларијама ОЕБС послале 18 политичких партија и два независна кандидата из РС.

30. ЈУНА: Под притисцима међународне заједнице председник Републике Српске др Радован Каракић пренео сва своја државничка овлаšćења на потпредседника РС Биљану Плавшић.

Скори читав јул, тај аугуст и половина септембра протекла је у знаку предизборне и

видује српске стране стигли у врећама из иностранства, а можда су оне биле напуњене ногде на Бањацаршији.

22. СЕПТЕМБАР: Након окончања избора и објављивања прелиминарних резултата 22. септембра око 120 муслимана насиљено упада у село Јусиће. То се догодило у време док су два министра унутрашњих послова Драган Кијац из Републике Српске и Авдо Хебиб из Федерације БиХ разговарали са командантима концепцијског снага ИФОР и Вокером недалеко од Калесије о проблемима у насељу Махала у близини Зворника мусимани су извршили насиљен упад у Јусиће.

30. СЕПТЕМБАР: У хотелу „Сарај“ на Бембаша код Сарајева одржан први састанак новоизabrаног Председништва БиХ. Два часа без присуства страних посрдника разговарали су Алија Изетбеговић, Момчило

Производњу треба покретати

изборне кампање. Одржани су бројни митинзи на којима су странке представљале своје изборне програме и кандидате за одређене функције.

ОРУЖЈЕ У МАРГЕТИЋИМА

Упоредо са изборном, активношћу, додигли су се и први озбиљни неспоразуми између ИФОР и ВРС. Након што је договором на инспекцијска контрола складишта оружја у Хан-Пијеску и одбирање српске војне команде да припадници мултинационалних снага обиђу складиште ИФОР почев операцију „Без страха“. Тако након разговора Слободана Милошевића и америчког државног секретара Ворена Кристофера 14. августа је успеована поменута операција.

Нешто касније поново је уследио тежак инцидент ИФОР-а и ВРС. У Маргетићима код Сокоца пронађена су велике количине непријављеног оружја. Уништавање конфискованог оружја и операција „Вулкан“ трајала је неколико дана, а завршена је 22. августа.

ПОСЛАНИЦИ ИЗ ЦАКОВА

27. АВГУСТ: У седишту ОЕБС у Бечу амерички амбасадор Роберт Фровик донео је одлуку да олагдају општинских избора.

14. СЕПТЕМБАР: Одржани такозвани „демократски и слободни“ избори у Републици Српској и муслиманско-хрватској федерацији. На основу пребројаних гласова за председника Републике Српске са надмоћним бројем гласова изабрана Биљана Плавшић, а за потпредседника Драгољуб Мирјанић. Момчило Крајишић је изабран у тројчану Председништво БиХ, као председник Републике Српске. У Народну скупштину РС изабрано 45 посланика СДС, 10 из Савеза за мир и прогрес, 6 из СРС, 2 из Демократског патриотског блока и по један из Српске патриотске странке (СПАС) и Српске странке Крајине (ССК). Накнадно је саопштено да су у српски парламент изабрана и четрнаесторица посланица из мусиманске СДА, два из Силајићеве Странке за БиХ и два из Здружене листе. Сви они гласови су без контроле и стварног

Крајишић и Крајишићи Зубак.

01. ОКТОБАР: Након четири године, четири месеца и један дан Савет безбедности УН је коначно укинуо санкције СР Југославије. Истом резолуцијом укинуте су и санкције Републици Српској. Санкције СР Југославији су уведене 30. маја 1992. године.

03. ОКТОБАР: Слободан Милошевић и Алија Изетбеговић на састанку у Паризу потписали Споразум којим Милошевић признаје интегритет државе БиХ, а Изетбеговић је признао континитет СР Југославије.

19. ОКТОБАР: У Бањалуци одржана конституирајућа седница Народне скупштине

Ија сам за тржишно привређивање

Републике Српске на којој су посланици потписали заклетву. За новог председника Народне скупштине изабран је др Драган Калинић, а за двојицу потпредседника др Никола Поплашён и Мирослав Вејшића.

25. ОКТОБАР: У Лукавици, по први пут на територији РС одржана седница тројчаног Председништва БиХ.

08. НОВЕМБАР: Указом председника РС Биљане Плавшић досадашњи Главни штаб Републике Српске преименован у Генералштаб за чијег начелника постављен генерал Пере Чолић. Промене су обављене у складу са новим Законом о одбрани.

12. НОВЕМБАР: Припадници МУП и парално становиштво најавио је акцију ослобођења села Гајеће у које су насиљено и без дозволе упали мусимани. Под изговором да користе право на слободу кретања у ово село су упали припадници 254 мусиманске бригаде из Челића.

НОВИ ГЕНЕРАЛШТАБ

27. НОВЕМБАР: На Палама одржано друго заседање Народне скупштине Републике Српске без присуства посланика из Федерације Гојко Кличковић изабран за председника Владе, који је предложио нови министарски састав. Дата подршка председнику Републике о трансформацији Војске.

28. НОВЕМБАР: Након жестоких отпора и штетног полемисања у јавности од стране чланова расформираног Главног штаба ВРС новоизabrани начелници Генералштаба Пере Чолић је преузео дужност на Палама.

1. ДЕЦЕМБАР: Председник Владе Кличковић саопштава да се Република Српска повлачи из арбитражног процеса о спорном делу међународног границе у области Брчко.

4. и 5. ДЕЦЕМБАР: У Лондону одржана Међународна конференција на којој су учествовали и представници РС.

12. ДЕЦЕМБАР: Трочлано Председништво БиХ одлучило да се копреседавајући у Министарском већу БиХ сваке недеље смењује Боро Босић из Републике Српске и Харис Силајић из Федерације БиХ.

18. ДЕЦЕМБАР: Шеф мисије Светске банке у дјетонској Босни на састанку са министром финансија Рајком Траваром и министром за обнову Новаком Кондићем у Бањалуци обећао да ће Републици Српској бити омогућено да искористи помоћ и кредите ове банке који су били пропуштени у току ове године.

24. ДЕЦЕМБАР: Пред Великим већем

Основног суда у Бањалуци почeo главни судски претрес против Алије Изетбеговића кога оптужници тврде да је починио злочин против цивилног становништва, ратних заробљеника и рањеника српске националности.

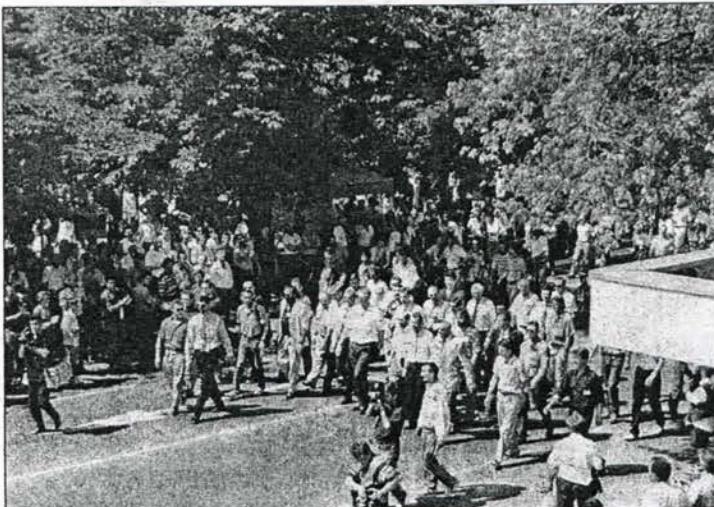
27. ДЕЦЕМБАР: На Палама одржано треће заседање Народне скупштине Републике Српске. Посланици СРС напустили седницу у тренутку када се на предлог СДС гласало да мусимански посланици у српском парламенту могу учествовати у раду без полагања заклетве.

Пише: Мидраг РАКИЋ

Оружје је (како ствари стоје привремено) захутало или рат није престао. Но није нам намјера да пишемо о Оквирном (дејтонском) или било којим другим догађајима те врсте. Радије ћемо у форми помало сувог набрајања и редања чињеница покушати да направимо преглед онога што су радили српски радикали у протеклих годинама дана. За почетак тек да напоменемо да је Српска радикална странка на овим просторима прије престанка ратних дејстава своју активност усмјеравала углавном у два правца, зависно од тога шта се дешавало на линијама српске одбране. Наша политичка активност се у одлучним тренуцима за опстанак државе усмјеравала на одбрану тим прије што је и највећи број чланова српске радикалне странке био ангажован на првим борбеним линијама. Но када је то било могуће радио се највише на оснивању општинских и мјесних одбора и успостављању инфраструктуре Странке на терену. Као озбиљној политичкој странци било нам је јасно да ће до избора доћи прије или касније и да само добро организована партија има изгледа на успех. Жељели smo (и успјели) да тај тренутак дочекамо спремни. Одмах након престанка борби, захваљујући чињеници да smo већ имали велики број добро организованих општинских одбора почели smo на разне начине (преко "Западне Србије", конференција за штампу, саопштења и јавних трибина, као и на састанцима општинских одбора) да тумачимо политику и програм Странке, као и суштину споразума потписаног у Дејтону. Народ је са олакшањем дочекао крај рата, често не схватавајући да су циљеви оних са друге стране као и њихових шефова остали исти, само се методологија променила. Истовремено у простирије Главног одбора СРС, те у многе општинске одборе почели су да долазе представници разних међународних организација у жељи да добију више информација (због својих потреба) о томе ко су и шта су ти српски радикали о којима су чули да су масни, прљави и примитивни. Ти сусрети, обично заказивани на петнаест минута до пола сата трајали су неупоредиво дуже. Разлог? Потпуно другачија слика од онога што су очекивали, од пријема, па преко уочавања основних проблема до начина излагања ставова Странке и политичких анализа.

Уз све то активисти Странке били су стално присутни на терену. Мрежа мјесних одбора се шири и избори су већ скоро сасвим извесни. Повремено стижу гласови о могућности одлагања избора, али посао иде како да је извесно да ће се догодити.

Конечно у мају мјесецу након често различитих гласова из ОЕБС-а о томе колики је број прикупљених потписа потребан за регистрацију странке за учешће на изборима, са неколико дана закањења (намјерног) у односу на

ПУТ КА ВРХУ

Федерацију и у Републици Српској почело је прикупљање потписа. Дио странака, поготово оних са јаком кесом, а слабом инфраструктуром упутио се у куповину потписа. Сналажљиви момци су пак дошли до копија формулара, прикупљали потписе и онда их нудили на продају. Српски радикали се ни овај пут нису бавили трговином. Двадесетак хиљада потписа сакупљено је веома брзо и Српска радикална странка је тиме обезбедила своје учешће на изборима. Тих дана, иако почетак изборне трке још није био званично објављен Српска радикална странка је кренула са предизборном кампањом. Организовано је осам митинга на којима је било преко 60.000 присутних. Поред др Војислава Шешеља и др Николе Поплашена говорили су и други прваци Српске радикалне странке. У међувремену су ОЕБС-у достављене листе кандидата Српске радикалне странке на скоро свим нивоима за које су избори расписани. Своје кандидате Странка није имала једино за мјеста предсједника Републике Српске и за српско мјесто у Предсједништву БиХ.

Изборна правила (срочена, као и много тога другог на српску штету) била су таква да је постогла реална могућност да за предсједника РС буде изабран муслиман, а у предсједништво БиХ дође човек који ће врло брзо покопати све шансе Срба да остану на овим просторима. Српски радикали су овим потезом свесно подредили страначки интерес националном сматрајући да ни једна странка

нема право, да ради на штету сопствене државе.

Како се дан избора примицао тако је изборни штаб Српске радикалне странке појачавао кампању. Припремљено је неколико врста плаката и почетком августа Република Српска се заплавила од Новог града до Требиња од изборних плаката Српских радикала. Истовремено носиоци листа, посланички и одборнички кандидати Странке наступали су са великим успјехом у телевизијским и радио емисијама широм Српске. Популарност Странке која никада није била спорна расла је према свим процјенама и испитивањима. Истовремено, према раније договореној организацији предсједник Српске радикалне странке др Војислав Шешељ и предсједник Српске радикалне странке др Никола Поплашен, са групом најближих сарадника и посланичких кандидата почели су велику серију митинга и посјета на цијелом српском простору западно од Дрине. У периоду од 22. августа до 11. септембра одржано је 45 великих митинга. Преко 200.000 људи са одобравањем је слушало српске радикале. На највећем митингу у Бањалуци где се окупило више од 50.000 људи као гости су били присутни и руски официри генерал Филатов и капетан бојног брода Заборски.

Изборе smo очекивали спокојно свесни да је углед Странке велики и да је у току кампање учињено пуно, истовремено знајући да су неке ствари могле бити планиране и другачије. Но савршенство је

Божја, а не људска особина. Били smo свесни и великих манипулатива са врећама у којима је из иностранства требало "прошверцовати" већи број посланика СДА и лијевих. Но поред свега били smo ујерени да Срби знају како ће гласати.

Манипулатије, као што се очекивало нису изостале. Прво се на гласачком листићу није појавило име Николе Шпиринча, кандидата СРС за мјесто по предсједника Републике Српске. Скинут је одлуком ОЕБС-а мада је раније у писменој форми стигла информација да су сви кандидати Српске радикалне странке прихваћени од стране Привремене изборне комисије.

Брајање гласова након избора и објављивање изборних резултата је већ сасвим посебна прича. Нама бар није познат сличан пример "демократских" избора оваквог типа, почевши од унапријед заданих резултата, доношења гласова у врећама, па онда мијењања изборних правила и пред изборе и након њих, да би коначни резултати били објављени тек недељама након што су избори одржани. Запад је очито потпуно погазио све вриједности на којима почива западна цивилизација. Остале су само празне и шупље фразе.

Но уз све то, као и уз неке друге ствари из домаће кухиње Српска радикална странка је на просторима западно од Дрине, у Републици Српској први пут постала ПАРЛАМЕНТАРНА опозиција. Шест посланика, шест перјаница. Оно што они чине у Народној скупштини већ сада јасно показује да радикали остају оно што јесу. Није наравно без значаја ни чињеница да је један од потпредсједника Народне скупштине проф. др Никола Поплашен. Ако нашим члановима, симпатизерима и читаоцима треба нешто да поручимо онда је довољно рећи МИ СЕ НИСМО ПРОМЕНИЛИ.

Но избори нису ни крај свијета нити било чега другог. Са изборима само почиње припрема за следеће изборе. За разлику од оних у Београду, од којих једни желе да остану на власти и оних који маје једини циљ да дођу на власт Српски радикали власт посматрају као средство реализације програмских опредјељења Српске радикалне странке. Стога су активисти Странке поново на терену. У плану је одржавање састанака са општинским одборима у циљу припреме избора у самој Странци, што је истовремено и припрема за најављене локалне изборе који су као што је познато одгођени до почетка љета. На протеклим изборима стекли smo и одређено искуство, анализирали протекле изборе и на ове који спљиједе у том смислу ћемо изаћи спремнији. Као ни прије нисмо склони да гатамо и унапријед причамо о процентима, или немамо разлога да будемо скромни. Вјерујемо да се наш пут ка врху наставља.

МЛАДИ РАДИКАЛИ

Пише: Љубиша АЛАЦИЋ

Прошли су толико чекани избори у РС и ФБиХ. Све очи свијета (барам оне којима је у интересу) су биле упућене у њих и сви су ту рачунали шта добијају, а шта губе. Шта смо у суштини ми Срби, млади правнствено, добили смо 14. септембра. Наравно кад смо питали актуелну власт ми смо по њима добили све. Али да ли је тако?

Шта смо добили а шта изгубили.

Сада млади живе у врло тешком времену са претњом да се тешко пренесу и на следеће генерације. Уложили смо све у национални покрет и одбрану од уништења. Млади су се први идентификовали са пребуђеним патриотским духом који је изнедрио из спрског народа. Нисмо размишљали нити смо хтели да размишљамо шта ће бити ако нас преваре и ако не добијемо што смо хтели да остваримо. Постоји сваки искушења и патњи наша јединица побједа у овом рату је НАДА да смо ипак успели направити оно ради чега смо се борили. своју државу. Гаји смо са тим циљем ушли у наметнути нам рат 1992. год. само што смо онда имали већу жељу, већи ентузијазам. било нас је више, били смо на већем територију, били смо војно јачи и шта све још не. Значи смо гдје смо били и 1992. год. истине са мало бољим позицијама, али које нису ни близу нашег труда. Ми млади који смо остали овде питамо се да ли смо ми у праву или они који су напустили све и отишли „трухом ка краху“. Можда су ти „мишеви“ били у праву јер брод који тоне вуче са собом своје најверније морнаре. Чињеница

РАСКРШЋЕ

а оно што је добро некако успореним кораком и за све нам је крив рат или неко други и што је најважније ни то сами не можемо поправити него то зависи „искључиво“ од других. Али чињенице говоре да ако не поправимо стање у војсци, школству, односно према СПЦ и вјери и ако не побједимо бијelu кугу нама младима, у „нашој“ држави пропаст је загарантована. Доста тога зависи искључиво од нас.

Што се тиче наше војске ми смо доказали да су упитању храброст: патриотизам и знање да смо достојни потомци наших предака који су пронијели славу спрског оружја. Међутим кад су ту уплели прсти других „левих“ људи све је било узлуд.

Показало се опет по ко зна који пут да политизација војске није добра била нити ће када бити за народ. Неспособност челичких људи војске као и пропагандна машинерија супротних страна најтјераја је народ да буде задовољан, послиje добијеног рата, тиме да му је остало глава на раменima. Натјерили су нас да будемо задовољни „онолико колико ту други желе“. Изгубили смо територију једне Белгије и ми због тога треба да будемо пресретни. Ево и сада у пост-Дејтонском миру када муслимани са оружјем долазе у Републику Српску с намјером да ту остану и направе „муслиманију“ наши официри се

онда барем не пружити минимум студентима који су овде остали да студирају и живе. Професорски кадар од факултета па до основне школе, најближе речено, је незадовољан својим положајем. Ниске плате (kad их има), незавидан положај науке и научника у друштву доводи до опадања професорске етике. Професори су незадовољени за рад, а татини синови, себи купују дипломе и радна мјеста (по правилу одговорна и утицајна) а добри ѡаџи, студенти, и на крају стручњаци ће да пропадну или неће имати где да исказују своје знање.

Таквима оставјају једино да од тамо где ће њико знање бити адекватно награђено, а то није овде. Уостalom тако је досада било, сваки наш стручњак који је отишao одавде био је у свијету признат. Хоћемо своју државу, а не мислимо ко ће да је ствара. Нажалост, ако наставимо „овако“, нећemo ни имати никога ко ће моби да наследи све ово благо па ће наша дјеца дони у ситуацију да им доказују да је Никла Тесла американac хrvatskog projekta (што сад покушавају) и да су дјела Добрице Ђошића и осталих писаца хрватска јер су цитампана латиницом и ијекавицом. Морамо се борити против тога и доказати и себи и свијету да смо ми дио напредног и културног свијета и да у нови миленијум узлазимо равнopravni свим оним који су нешто значили у овом „старом“. Ако желимо спрску државу јаку, дуготрајну морамо имати спрску културу и научну елиту и добро образованог просјечног грађанина.

Педесет година комунистичког мрака учинило је да ми, садашња генерација, Срба заборавимо ко нас је све кроз све овом вријеме и добра и зла водио и сачувавао дух пра-вославног-светосавског народа. Стуб наше духовности (и много више) Српска Православна Црква је поред зулума Турака па до данашњих зулумнара била и остало права водилица овог народа. Хтјело је да нас прогути азијатско море (неке најхаложе јесте), па атеистичка губа комунизма уз непрестано унијање, али црква се борила и изборила за народ. Нису се предавали јер нису губили наду и веру да ће народ да се трgne из обамlosti и врати са својој вјери и духовности. Многи данас имају изговор што се не враћају својим коријенима. Неко каже нисам ни прије ишао у цркву па нећu ни сада, неко није прије ишао на сада иде, а они „стари“ вјерници кажу: „Кад видим ко сада иде у цркву ја више нећu“, и тако у круг. У сваком случају губимо сви од државе до појединца. Вјерника у цркви је све мање, али је зато све више секта. Размножавају се као печурке, опсједају младе и што је најтужније млади се све масовније укључuju у њих. Не могу да нађу себе у овом хаосу и пудилу и онда пријегавају којекаквим „стварним“ месијама и спасиоцима.

Држава и родитељи су незадовољени, а секташи се бране слободом вјероисповјести, демократијом, Цркви и њеним величодостојницима такође требalo bi да поведу рачун и о свом свештенству које се на појединим мјестима компромитовало. У сваком случају, ако заборавимо на цркву, заборавимо на себе. Савремено зло који није забиљшио спрсke земље је бијела куга која нас уништава. Трије свега морамо да омогућимо мајкама државном помоћу око најужиних ствари за одгој беја јер неимаштина је и трагично је бачаји пар прво прави рачуницу колико ће их коштати то дијете. Држава би требала да уведе националну пензију за жене које роде више од троје деце и бесплатно лијечење за труднице. Чудно и жалосно звучи да жене која има здравствено осигурање из општине нпр. Добој не може вршити бесплатно трудничке прегледе у Бањалуци (дали је то иста држава). Има једна анегдота која каже да када су питали шпитала како ће да побиједи Србе, а он је одговорio: „Побиједи без оружја, побиједи их само једном ствари...“. Исто времено, ако наше жене наставе да копирају еманципације плавуше са запада бацајући у запећак мајчинску љубав и брачни живот, ништа боље нисмо ни заслужили него да нестанемо.

Ипак је сам оптимиста јер као што рече Небојша Јеврић 1990. год. било је 100.000 првих Срба, а данас је најмање 1.000.000. Остаје нам даље „само“, да очувамо ово што имамо, да останемо своји на своме и знањем да створимо сигурну и перспективну државу, као дио сајветских токова, уносећи у њих своју аутентичност.

СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ГЛАВНИ ОДБОР

БАЊА ЛУКА, Бенешева 14/2 тел. 078/38-886. ж.р. 10500-678-30507 19.12.1996. године

САОПШТЕЊЕ ЗА ЈАВНОСТ

Због смишљених подметања и дезинформација око не учествовања Српске радикалне странке у демонстрацијама против поништавања изборних резултата у Србији дужни смо да саопштимо следеће:

Српска радикална странка је одавно дефинисала свој став према режиму Слободана Милошевића, ЈУЛ-у а и осталим странкама и појединцима који својим потезима и у унутрашњој и у спољној политици гурају спрску народ у сигурну пропаст. Предугачак је списак свега што су учинили на штету спрског народа и не видимо никакав разлог да тај став мењамо.

Што се тиче коалиције „Заједно“ и њених лидера Драшковића, Ђинђића и Пешићеве Српска радикална странка је takođe у више наврата, јасно као и увек, саопштила свој став. Српски радикали не могу да подрже оне који се називају муслиманима и Хрватима зато што су Срби били са њима и уместо да пристану да сами добу под усташку каму. Не можемо да будемо заједно са њима који поданичи обилазе амбасаде земаља чији су авиони убијали спрску народ и данас чине све да Срби нестану са ових простора. Не можемо заједно са њима који имају подршку Демаћија и њему слични.

Српски радикали упозоравају да ни актuelna власт у Србији ни коалиција „Заједно“ чак ни не спомињу важност спрског националног интереса. Они се служе општим паролама о демократији са циљем опстанка на власти односно доласка на власт после чега би се окончала издаја само са другим актерима.

Не можемо заједно са њима који су у претходном изборном периоду, у оним општинама у Србији где су формирали власт, помињали да им је главни интерес и преокупација лично богаћење и то кроз криминал и корупцију.

Српски радикали у Републици Српској су уверени да ће спрску патриоти, и када нису организовани у Српску радикалну странку, наћи легитиман пут обарања корумпираног и криминалног Милошевићевог режима и да ће људи који се одликују високим патриотизмом, способношћу и високим осећајем моралне одговорности ускоро доћи на власт у Србији и у Црној Гори.

ПРЕДСЕДНИК СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ Проф. др Никола Поплашen

Нису остварена очекивања

је да је спрска младост расејана по бијелом свијету. Зар послиje сваког рата треба да имамо спрство у изbjeglištu и да нам се Милошевић рађају ка Канаћани или Новозеландци. Треба да нас погроме па да се скupљамо послиje пар десетљећа (ако се имадије ко скupiti) да стварамо своје темеље и колијевке из почетка за генерације расејаних Срба који су напокон скватили да је најбоље код своје куће. Било је шта је било, али шта ће бити то наше интересе и како ући у ново доба, а да нам се све ово не дододи и да из свога овог избјежимо као побједници и као утемељивачи једном за свагда сигурније и сртније будућности за нас саме и наше потомке. Где smo, односно, где су погријешили у овом рату који smo као и сваки изгубили са столом биће дosta писано а историја ће доказати, да ли су за то криви оливијали, али још увијек жилави остатци комунизма или неспособне воје или уједињење које нисмо на вријеме учинили ко и знаје грешке нисмо (нису) правили у овом рату.

Шта нам је радити да нам се не понови ово. Како да спремно дочекамо нова искушења у овој све прљавијој бorbici сајветских гладијатора и стваралаца новог светског поретка.

Када разговарам са својим колегама студентима и иначе младим људима уопште, најчешће нам се разговор задржава на пар животних сегментата, који су по нашем мишљењу најважнији за наш опстанак и будућност. У сваком случају закључак је сљедећи „Све у нашој „држави“ иде напакo

боре ко ће коме командовати, а нико се не пита које ли имати коме командовати. Част њима, свима, али ако су толико способни што су изгубили оволовико колико су изузубili? Не могу све свалити на Радована Карапића и СДС (не браним их) кад нису ни слушали њихове наредбе. Сада су Ратко Младић и Компанија веће патриоте од читавог народа у РС? Ми (народ) му дојемо како издајници својих личних интереса, јер само они знају шта је најбоље. Ако су они патриоте нека се достојанstveno повуку и оду. Требају нам способни, млади, школовани аполитички официри који ће знати употребити своје знање на најбоље могући начин. Треба нам нова техника (бар нам како жа), треба нам професионални однос према војсци, треба нам... Једино таква војска нам је гарант опстанка на овим нашим просторима где туђи апетити расту све више. На нама младима је да такву војску направимо, ако нам дозволе ови „стари“

Што се тиче школства ситуација је више него очајна и жалосна. Студенти живе и школују се у великој неимаштини и прехиљавају на само њима познат начин. Заборављени су и занемарени а „ми“ жељимо (бар у предизборним говорима) сигурну и бољу будућност спрског народа и државе. Ни државе и будућности за овај народ нема без добрих и стручних људи. Сада студирају само они који то стварно жеље и све подређују школовању. Довољно је рећи да је студирају у Србији јефтињији него овде, као и критеријуми нису ништа блажи. Зашто

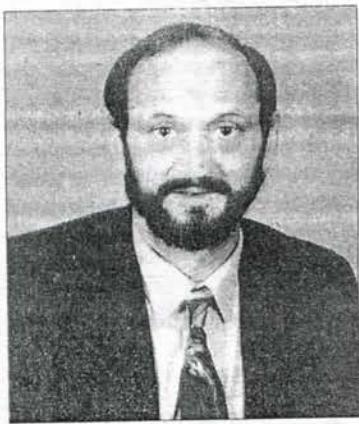
СРПСКА КРАЈИНА ЈЕ ИЗДАНА

Господине предсједниче, даме и господо, браћо и сестре, морам одмах да кажем да је спрски народ у протеклим годинама недвосмислено доживео трагедију, да је та трагедија још увијек присутна и да ће она бити са нама у времену испред нас. О њој је већ речено из различитих углова, наговештава су и понуђена нека могућа решења и неке савезе у нашем понашању која би нам требала да обезбеде другачију од ове трагичне перспективе. У дискусији из различитих угла већ је дosta тога речено и због тога ја би се задржао само на неколико ставова. Најprije жељим да кажем да спрска трагедија има двоструку групу разлога. Једна група разлога везана је за оно што се забива у модерном свијету, за једно црнло модерног свијета: везано прије свега за термин новог поректа и ето да кажем и нешто храбрије, једну темелјну фашизацију модерног свијета уз помоћ, подршку и инструкције највеће светске силе. Остале велике земље, мање више уз респект те војне моћи послушно су се ставиле у тај један тренд и једноставно је спрски народ разбијен, онако како сте већ чули, нашао се на путу реализације једнога таквога новога свијета. Културопошка и културно-историјска ствар анализе тога што се забива у модерном свијету, ја сам лично увјeren да је ово у историји незабиљежена појава, таква врста односа, тај тип тоталитаризма је ослојен на најмодернију технologiju и на економску, војну, политичку па и културну моћ једне доминантне силе, а све остала представљања нене инструменте. Све сам ово рекао да би поменуо другу групу разлога за које држим да су довели до трагедије спрског народа. А она је везана за оно што се забивало унутар бивше Југославије или сад већ нешто ближе, унутар спрских земаља у последњих неколико година. Лично сам убеђен да оно што се забива у свијету јесте нешто што треба разумјети да је тако и почи од тога као да је то чињеница. Као што је чињеница да је небо горе, а земља додеље. Ми смо на тај ток модерног свијета могли мало утицати, или разлог, да кажем сасвим неодређеног мора расположења јесте шта није учинено, а могло је бити учинено унутар спрских земаља да не дође до ове трагедије или да трагедија буде много мања. Ја сам потпуно увјeren да ниједно државно политичко руководство спрских земаља гледајући појединачно па и заједно, није било на нову историјског задатка. Није обавило онај посао који је требало да обави по природи ствари, водећи једну земљу,

• Излагање проф. др Николе Поплашена, потпредсједника Народне скупштине Републике Српске и предсједника Српске радикалне странке Републике Српске поводом оснивања Политичког савета Републике Српске Крајине.

водећи један народ. Ја се потпуно слажем да је бесmisлено прica о војном поразу у Републици Српској Крајини, па и Републици Српској. Може ми бити замјерено, или ради користим један термин и немам разлога да користим и други, јер он најпотребније изражава што се забило. Ради се о класичној издаји. Друга је сад ствар који су разлоги те издаје. Да ли је то сасвим лоша процјена, неčija loša procjena? Подразумјева се да се мисли на неког од изузетног утицаја. Лоша процјена у смислу да се неко мора да се прилагodi великоj силu, коју сам безимено помену или је поша процјена у томе што је тај некo оцењио да ћe спасити нешto другo жrtvovanjem једnog dijela. Од почетка сада био је онима који су твrdili da amputacija bilo kog dijela kojim se ugrožava srpski korpus bilo koje srpske države dovodi u pitanje. ОПСТАНАК РСРПСТВА У ЦЕЛИНИ. Ми данас живимо овај други дио, живимо ово пitanje opstanka srpskog u ceolini. Ja se tome nimalo ne radujem i ne radujem se da su mnogi pesimistički prognozisti bili u pravu. Ne radujem se da sam nađaštarija sestra pobenavila, pa onda pritisnula ovu srednju sestrju, gledajući od Dedića prema Zapadu, a ova srednja sestra udarila nogom i izdala ovu nađaštiju sestru - nađaštiju srpsku zemlju. Јednostavno se taј kompleks moralne odgovornosti prebacivaо prema nađaštijem, ljudi su se razionalizovali misleći da spašavaju sebe i tako smo dobili u nekoliko godina ovaj razgovor koji imamo večeras u ovoj sali. Postoje i uнутар ovih spрskih razloga, postoji još jasno mnogo momenta i detalja. Неки од овдје присутних који су operativno bili na terenu mogli bi ovo da potvrde i kao чињеница, а то је предмет večeršnjeg razgovora. Вjerovatno ћe biti i нека мирија времена i predmet brojnih војно-историјских и политичких анализа, а прије свега мислим и на Врховном команданту и команданту Штаба у Републици Српској Крајини, па и неке друге присутне. Оно што желим да кажем јесте да трагедија у којој mi живимo може бити заустављена и преokrenuta. Ja ponovo помињем svjetski kontekst i koncepciju koja se pomalo

јменju, али сам убеђen i da svjetski kontekst ostane, црн i још црни, да је нашa судбина u нашim рукama. Хочу да кажем da је судбина Срba u srpskim рукama. Не mislim na samo komadij једan dio Srba, већ Srba u целини. Mnogi приједлози, који су овде izgovoreni svakako su dio te strategije opstanka. Nešta ništa novo reči ako kažem da bismo opstali dugorocno da moramo nađi biološki opstati, tj. moramo biti živi, moramo imati glavu na ramenu. Ne smijemo činiti potезе kojima ņemo biološki nestažati. Dakle, рецимо унтар такве стратегије moramo koristiti нешto i od katoličkoga. Католицизам koristim као једну rужnu metaforu, prevarantog rada sa tri sloja rukavica. Који су елементи da bismo mi ušli u budućnost mnogo veđirje lika i srca koje živje u kući da bismo držali ono што је pred nama? Ja sam siguran da јedan od zadataka mora biti duhovna obnova, односno puna duhovna revitalizacija. Уколико ne raščitimo sa ovim ovde, iako je situacija Zapadno od Drine mnogo loša, ništa u ceolini sa tim nismo raščitili. Potpun je promashaj sa tзв. građanskog koncepta kritikovati tзв. националну остраšćenost западних Srba i onda kao neka националистичка pozicija. To je čista pravara i čista laž. јer јednostavno ne postoji interнационализам као животни koncept, tako nešto ne postoji. Националиста је više vojnik ako razumije druge ljudje, припадниke drugih nacija. Уколико je više otvoren i зна više jezika, јednostavno национализам подразumejava ljubav prema svom narodu i punu otvorenost prema drugim narodima. Ne može јedan Srbin da kaže: "ja sam Japanač", a japanski pojava nemam. Припадност nacji je sudbina i to јednostavno moramo razumjeti. Moramo razumjeti da bismo isigli iz začaranonosti u tu јednu naciju, da bismo se otvorili prema svijetu, pokazali svijetu шta можемо u smislu velikog i kulturnog propagora naše ekonomike pa i druge, moći. Drugi vajani moment je naša vojna sposobnost. То moramo imati i to ne brije јednostavno zapostaviti. Svi promašeni koncepti odbrane u proteklim periodima, mogu nam

Др Никола ПОПЛАШЕН

послужiti kako ne treba i сигуран сам да се можемо прилагодiti onome што је propisao Dejan Lonđon itd. бити врlo способљен. Чак нам ни то блокада да будемо dovoljno efikasni u odbrani циљева који нас могу задовољiti u ovom trenutku. Treći momenat, који bi htio da oponovim ješte puno političko јединство iz јednostavnog razloga: јединство nad ključnim pitanjem. Ja ne говорим o monolitnosti, o diktatu, o monopolu itd., ali moramo doći do јединства којем ņemo reći o чемu sam pričao. Kočemo da ostanemo živi i хоћemo da razvijamo нашу kulturu ne štitec drugih, већ u korist nas. Ništa drugo, само јединство u tom elementu. Nema potrebe da raspričavamo o четвртимa и партизанима, ni o ovoj ni onoj ideologiji. Ko god je na vlasti, ko god sjedi u parlamentu, sjedi tamо radi interesata naroda i izabranicih interesata naroda. Mislim da putom учинити mnogo prisutnijim elemeñat demokratske kontrole који ћe обезјediti da nam se ne desi to зло. Moram to da ilustrujem, неки Mikelini којi јe po zadatku došao da uništi i izda svoj narod, sa punom odgovornošću to говорим или da imamo nepisan državni udar u Srbiji, da stranica koja niјe na vlasti kontroliše 80% kapitala ili se poslednjih godinu dana se imenuju ambasadori i ministri, a ni јedno посланичko mjesto i onda organizuje ovo што smo imali.

Дакле, punom političkom јединству минимalnim pitanjima je потребna puna demokratska kontrola da ne bi imali tihici ili burań državni udar. Ja sam uverjen da nešto od onoga што је do sada ročno јесте нашa spremnost. Незадовољан sam односom Републике Српске prema dijelu nas iz Републике Српске Kрајine.

ПРИЈЕДЛОГ ДА СЈЕДИШТЕ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ БУДЕ У БАЊАЛУЦИ

НАЈБОЉЕ РЈЕШЕЊЕ

На основу члана 11. и 138. Постоловника Народне скупштине Републике Српске, подносим

ПРИЈЕДЛОГ ЗА ДОПУНУ

НАЦРТА ЗАКОНА О ВЛАДИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

С обзиром да НАЦРТОМ закона о Влади РС није утврђено сједиште Владе, то предлажем да се иза члана 1. дода нови члан који гласи: "Пријевремено сједиште Владе Републике Српске је Бањалука".

ЕВО КРАТКО ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Уставом Републике Српске утврђено је да је главни град Републике Српске Сарајево. У вријеме оваквог уставног одређења, Српско Сарајево је заузимало више општина које су Дејтонским споразумом припале Федерацији БиХ. У садашње вријеме када је простор ранијег Српског Сарајева битно редукован, није могуће на задовољавајући начин обезјediti функционисање Владе РС као најзначајнијег органа извршне власти u Републици. Цијенећи потребу

da zbor izuzetno значајних задатака Владе РС u предстојећем периоду, треба обезјediti што повољnije услове за њен несметан i ефикасан rad, to predlazem da se u Zakonu o Влади odredi Бањалuka као њен prijevremeno sјedишte. Na taj начин ne bi se zadiralo u ustavnu materiju određivanja glavnog grada, to јest сада ne bi otvarali pitanje ustavnih promjena.

Сматрам da Бањалuka као највећи grad Републике Српске осим што prужa најбоље услове za funkcionalisanje Владе, чини најмањим mogućim troškovima њenog funkcionalisanja. Ako poštemo da toga da smo sironašna država koja nema novaca za razbijanje, infrastrukturna Baњaluka u pogledu institucija, kadrova, pa na kraju i građevina, smoguћava da Влада може најбољe приpremati i pratiti izvršenje odluka како Народне скупštine, tako i svoja akta. Posedno imam u vidu огромne troškovе koje Влада има za смештај i ishranu svojih službenika i funkcionera u ugostiteljskim objektima na Jaxorini i Palama. Prema informacijama kojima se raspolage Klub посланика Српске radikalne странке они iznose oko 34.000.000 dinara u prvih 10 mjes. 96. g.

Уколико се за сједиште Владе одредi Бањалuka, најмањe двијe trećine ovih sredstava bilo bi moguće usmjeriti na zbirjanje социјalno naugroženih dijela становništva РС прије свегa mislim na porodične poginule i nestale boraca ВРС, ratne vojne invalida, raseljena i nezaposlena lica.

Предлог за одređivanje Бањaluke као sјedишta Владе polazi i od koncentracije становništva javnih institucija i organizacija као ključnog elemenata demokratske javne kontrole над Владом.

Одсуство било којег sјedишta Владе u sredstvima i institucijama u dijelovima РС западно od Brčkog, pogodovalo јe da сe u tim prostorima razvija defetizam, osjećaj nesigurnosti, da сe odliže kapijal i odlaže stručni kadrovi. Ako ostanе stanje какво јесте, mislim da ovom prostoru пријeti odumiraњe u vremenju испред нас.

очекujem da ћe kroz raspravu o ovom PRIJEĐLOGU doći do izražaja interes Rепублике Српске као целине, te da ћe stoga ovaј predlog biti prihvaten. Хvala.

ПОСЛАНИК
СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ РС
Пантелија Дамјановић

Иако је температура на Jaxorini за вријеме 3. сједнице Народне скупштине Републике Српске била скоро -30 °C наредни послиници из Српске радикалне странке нису дозволили да се лед ухвати на скупштинским klupama. Својим бријским, јасним и аргументованим приједлозима учинили су да ово засједање буде не само занимљиво већ и квалитетно.

Овог броја редовно ћemo вас извјештавати о раду Kluba посланика Српске radikalne странке Републике Српске у Народној скупштини, а први приједлог који објављујемо је говор народног посланика г. Пантелије Дамјановића око приједлога српских radikala da се за сједиште Владе odredi Бањалuka.

РЕД.

ЈЕВТАШ, КАД ДОЂЕ ЗИМА

Наводио се Јевташ па сваког јутра ето га код нас. Затекне нас, увијек кад пижмо ракију и каву. Чим ошкрине врата, одмах: Бројtro, пријатно. здраво спавали смје л' се у собу.

Бројtro, велимо ми, срчњуј каву, како не смје у собу, здраво спаво, Јевташ, и срчмо каву.

И Јевташ одмах нађе сточић, и уз шпорет. Наднесе дланове над плату, отвори колица, и гледа да ли се ватра разгорјела. Гледа Јевташ треба ли још које дрвце турити у шпорет. Ап је у вас, вели, војка топло, напољу се црче од студени. Кад је напољу ладно мора у соби бити топло, велимо. Није свује тако, вели Јевташ, није свује.

Би л' каву? велимо ми. Па, би ко не врућу каву на овој студени, вели Јевташ. Ал би једну чашу шљиве, ако има она из оног бурета, она вам је, их. Ош ли и цигару уз каву и ракију? велимо ми. Море, вели, и цигар, ампасије уз каву и ракију, то троје мора увијек заједно да се никад не заваде.

Велиш, напољу студен, велимо ми. Их. мота, мота, мота, вели Јевташ.

Вели Јевташ и сасне чашу ракије у каву, и срче се и смјуји се. Што то? велимо ми. Шта, шта то? вели Јевташ. Па то, мислимо, што сипаш ракију у каву. Тако је вели Јевташ. пробујте и ви, није лошо, фрајн годи ракија и каква спомешане. Проубамо и ми, и, збильам, није лошо, фрајн годи.

Тако, пијуци Јевташ каву-ракију, пуши цигару и језику.

Кад каже какву шалу, насијеме се. И ми се насијемо, што шали, што њему што се насијемо. Па, де, велимо, понови-де, како-би? Тако, како реко, тешко је поновити. вели, други пут море се рећи а не неко као, већ другојачим ријечима.

Него, вели, да ја вас питам једну загонетку наприлику ову: Дашто ми ти дашто, кућица у горици на једној ножици? Гљива! викне један од нас. Јес гљива, вели Јевташ, како погоди? Дашто ми ти дашто, у води је, риба није, на небу је, сунце није? Мјесец! викне један од нас. Јес Мјесец вели Јевташ и пљесне рукама, како погоди? Гађаш ријечима ко копљем!

Тако, уз разговор и комендију, попијемо ракију и каву, па намјестимо се за астап да доручкујемо.

Ајд, Јевташ, да доручкујемо, велимо ми. Дете ви, само се ви 'раните. Ајд, Јевташ, и ти с нама тур што у гро. Вала, вријеме је да вруштиш, али дете ви, само се ви 'раните. Оћено ми, ал ајде и ти. Чим појијеш туђу коку, одма, вели, вежи своју за ногу. Овде нема коке, велимо. Има шта има, вели Јевташ, ал тако се вели. Шта те брига што се тако каже, neg се примиши астапу. Па, добро, вели, кад сте баш тако навалили, и примиши се астапу.

Би л' још коју прије доручкујемо, вели. фрајн годи шљивка прије залогаја. Ја волим двије-три, вели, прије вруштика, наводио сам крв и нарав на двије-три прије вруштика. Не знамо, велимо, оне л' бити двије-три, ал двије оне. Па колико буде, вели, нисом са вами јесенаске треско и купјо шљиве. Нисам их, вели, ни у качару юсјо, ни коли из каца сило у кото, ни држоју из котла испушшо.

Носо је накладо Тодор, вели Тодор.

Онај ко око шљиве највише ради онја и не пие, додаје Јевташ. Вели Јевташ и пита Тодора: 'Зојљам, Тодо, што ти не пижеш ваку лијепу шљивку? Не бавим се тијем спортом, вели Тодор. Да је теби, Тодо, што цуретка, да га не ломиш сам, вели Јевташ. Млад нам је јоште, велимо, нек мало још причека, с војске кад дође. А за kostи није млад, вели Јевташ и смјуји се.

Де ти, Јевташ, попи још једну па једи крuba, па послиje зановјета. Доста је, биће довољ, овијуније ме, вели Јевташ.

пружајући поглед према најсutoј чаши. Ма нисом ја с вами купјо шљиве. Де ти сали, ко те за шљиве пита! Нис ти више кадер ни јести камол радит. Збигљам, Јевташ, колико ти је година?

Не знам ни ја тачно, родјо сам се прије несретна вијека. Вако, у љето кад зрију шламе и класова жито. Јоне се не зна кад си рођен, вели Тодор, него реци. Јевташ, кад датум, које јуна, које године у јуну.

Тако, једемо ми и једе Јевташ. У грло трапа залогаје, а из гла вадио ријечи.

Ми сад, велимо Јевташу, идемо да што радимо. Дете би, вели Јевташ, ја би се још мало грио. Лако је теби, ти нит кучета нит мачета. Лако је док има кучади и мачади. Ружније је бити сам, вели Јевташ и не смјуји се. Ип је боље бити шумо им само дрво, ип је боље бити ви ил ја? вели Јевташ и не смјуји се. вели Јевташ и узвикне.

Није лако ни теб ни нам, велимо ми, издаžeши у међашу.

Излази Тодо, Кузмин сине, излази Смеун, излази Мијо. Смеунов син, излази Кузмо, и остали, излазе сви, излази ракији, излазе ријечи. А Јевташ, као туга, остаје у соби да јозика са женама.

Зима је, и сунце је близу мрака. А Јевташ је још код шпорета. Ви, вели, вратили се, а ја, вели, још нисам отио. Ђе ћеш, велимо, напољу искренула међава! Оклен јеискренула, вели, ип је од Злокоса ко и џене од Осоја ко прекуће?

Искренула свакајен, мота и завија, не да ока отворити. Бар ти знаш нашу међаву, она и у мају забијели, као цвијет, можда се међава у мају и родила.

И ја вели јеђу, вели Јевташ. Баш кроз прозор гледам како мота, мота, мота и да ока отворити. Чим јеђи, вели Јевташ, па ћу и ја својој кућици, својој леденици.

Не стресамо међаву с капута и капа, него саднемо за астап да ручамо. Ајд, Јевташ, велимо, тур и ти што у грло. Дете ви, нисом ја с вами одгро снijег, нисом ја свами пртино. Нисом ја с вами кидо штапу и дрва сјеко. Имамо много говеда, богати смо у томе, Јевташ. Збигља, шта сте радили на овом кијамету? пита Јевташ. То што велиш, велимо, одгратили снijег, сјекли дрва, цијепали ватру. Нехемо ваљда на снijегу орати! Ко још оре кад је снijег од метра, вели Јевташ и вели: јамда је међава она моје кућице ил затрпала ил однијела. Однесе ми бог и оно што немам. И не види се од снijега ал ено је доле, чами и ћути под снijегом, наплико каква гљива.

Такву сме јо, Јевташ, видјели оточи, ал пусти причу. Јевташ, примичи се астапу. Дете ви, нисом ја с вами пртино. А и не ије ми се: ни јести ми се не мили. Мил'ло ти се не мил'ло, примичи се док се није одладио. Добро, вели, кад сте тако' навалили, али нисам ја ништа привериједио. Јеси макар једно дрво убацио у шпорет. Јесом и троје, вели Јевташ, и примиче се астапу.

И док једемо жваћемо са залогајима ријечи. Натрпамо се и напричамо, па-ми јопет у међаву, а Јевташ јопет остане крај шпорета. Так кад буде дану крај, а лако је дану бити крај. Тада се Јевташ придине, наштапи. Ето, вели, ја сад иде у своју кућицу, у своју леденици. Вала вам, вели, на шљивки, на кави, на дувану, и на дану. И збогом свима без разлике и једнако.

Недавно се Јевташ код нас, па нит моремо рећи да не долази, нит он оне да се окана дослакса. Откако је наступила зима, ова бијела хладноћа, он сваки дан код нас доштала. Тако годинама већ, богојам. И договоримо се ми, кад сутра дође, да се правимо да га не видимо и не чујемо. Кад већ, свакако, добро не чујемо и добро не видимо.

Свануло, мота међава, низ Злокос стварајући чудеса. Отварају се врати: Бројtro, пријатно, здраво, свиме л' се у собу? Ми ћутимо. Укорачи у собу

Јевташев штап, за штапом затим докорачи Јевташ. Бројtro, пријатно, здраво сванули, како сте ми сви без разлике и једнако? Ми ћутимо. Ми ћутимо, ми само ћутимо. Као да не знамо ништа паметније од ћутања. Јевташ поче опет. О-хо, дијете, горе данас него јуче! Јевташ умије речи, ами ћутимо. Ви јопе ударили по кави и ракији. Ма ћутимо. Један од нас поче да се смije, све пукти. Ћушкамо га лактovима да престане. А он још више. Шта ти пукћеш? пита Јевташ. Ми ћутимо. Ђути и онај што се ушију смје. Дашто ми дашто, тури голу у руњаво? пријеђе Јевташ у загонетаљку. Ми ни бау. Што је то с вами јутроска? вели. Ми ни бау. Да ви нијесте петком глуви? Ми јопе ни бау. Јевташ поцрвени, почеша се по капи и изиђе.

Натуришмо се на прозор, да видимо ће ће. Јер зашто смо правили прозор ако се кроз њега неће ништа виђети. Нисмо га онда требали ни правити. Кад Јевташ у кућу Јовину. Не би мало, кад изиђе. Натуришмо се на други прозор, овај нам је прозор за залазак сунца. Кад он у кућу Кујину. Не би мало, кад изиђе. Смаче нам се јопет с вида. Кад он у кућу Којину. Чим ће, чим изиђе.

И стаде ту, неподличан, на пртини, ко оденом изникну из земље.

Мота међава, завија, и свира испод стреја као ћурик. Мота међава, завија, који је ту одјавјакада.

Нами буде жалобно. Те један од нас, Тодор, излети и уведе Јевташа у кућу. Ући, Јевташ, какјемо шта ти би отицаш изаје. Ајд, вели, кад сте навалили, само да дланове згријем, па идем. Дашто ми ти дашто, бјела кока црно јаје носи? пита Јевташ загонетаљку. Ово, оно, не знамо, велимо. Зима! вели Јевташ излазећи. Ђе ћеш, куд ћеш међава је? Идем вели, нек је. Стани, је ћеш, ићи ћеш, не ћеш стићи?

Идем, вели. ЧЕКА МЕ ЈЕДАН ПОСО:

Јутро сиво од мале и међаве, осавануло. Зар и јутро може увијек осватаuti? Ово као да се мрачи и не да свањива, као да је нова нога а не нога дан.

Они се умили. Обрисали пешкирима. Кузмо се и обријао. Он скако јутро виђаје борбу. Научио на војном јутру.

Нема га, а чекају га. Ајд, Тодор, виђаје шта је Јевташем. Оде Тодор. Али врати се и рече: ја кују, зао, нико се не јавља. Попили смо ракију и каву, све чекајући га. Он и јутро долазили су заједно. А сада га све твишише нема. Нагуљ се да јуче још није прошао. велимо једни другима. Нек га кава и ракија чека: јер и он чека каву и ракију. Тако наредимо женама, и тако кренемо да што радимо.

Јевташ је увијек био јутро дана. А јутрос га нема.

Успут схватимо пред Јевтешеву кућицу, пред огромну гљиву. Покуџамо, зовемо, Јевташ се не јавља. А он је мога да осети зору и да чује маглу. Тако некако хтедоше речи, док је заједно с њима била сумња о јутру.

Да није умро? велимо. Море бит и да дест, велимо. И смрт би прије Јевтеша умрла. Море бит да није у гљиви.

Да развалимо врати, вели Јевташ. Како да Јевташ развалимо врати, вели Тодор. Кудамо и зовемо поново. Поново нико се не јавља. Одазове се само међава, каже ијууу! Оде и ријеч одесе је бијели вјетар. Развалимо врати. Гурњемо јаће. Кад! Кад Јевташ се објесио.

Заплакасмо, би нај жалобно. И хрсти-мо се, још не вјерујући.

На сахрани били ми. И дуги били. Био поп ми повељи. Била крстача. Била чавке на дрвetu. Био дан близу ноћи. На сахрани била међава и дојех звона на сеоске цркве.

пише:
Ђуро
ДАМЈАНОВИЋ

КОСМОС И ШТАСМОС?

Пише:
Бранко БАНИН-БАЈОВИЋ

Одјака када сам започињао, на приједлог Пријатеља из ових новина, низ „малих мудровања“ под заједничким насловом, мислили смо да говоримо коју о интелектуалицима свих фела (а стварно их и има свакаквих!), посебно ауторима у ова смутна времена, о томе како су се, да ли су се, колико су се, или се нису, а могли су, а требали су, а морали су... шта? Па, изјаснили! Наравно. Шта друго? Шта би друго и могли, и требали и морали?

Тада (о блажено незнанье!) нисмо ни слутили да ће се родити „есеји о ђутању“. Испало је да смо о говорењу превише ђутали а о ђутању премало рекли. А толико смо све лијепо били замислили... ко Кардель, не повратило се.

Толико смо ријечи овде испалили да вјероватно ништа нисмо рекли. Тако то, наиме, обично и бива: и пут до пакла је поплочан најбољим намјерама. Само, то нас неће збунити. Ми гурамо даље. Ми долазимо, одлазимо, остајемо... Ми стојимо, постојимо, кано клисурине... (како ово познато звучи?)

Шалу на страну, а збилију на средину: да ли су се интелектуалици (да не кажем „српски“ јер се многи од њих не осјејају „српски“ него више некако „европски“, па да онда кажемо СРБИ, ако по чemu и ово некога не вријеја?) у овом времену иоле снашли, и да ли су од себе дали бар дио онога што су могли, кад већ нису дали све што су морали?

По старој Змајевој пјесмици: „Ко је дао много - а мого је више, том се црно пише“. / Ко је мало дао, а није мого више - том се добро пише“, мислим да је несумљив одговор. најкраћи могући, на ово питање НЕГАТИВАН. Сад што се у овој игри „негативни“ одговори могу урачунати у „позитиву“, е то је ствар околности. Или, како је познатије: „субјективних славости и објективних околности“.

Наравно, они који држе (тек они само држе, јер - ко држи тај ће га и имати!) да је „сваки рад сарадња“, њима није ни на памет падало да се огласе. Ни против, још мање за, било шта и било чега, најмање кога. За сваки случај. Из разлога здравља и сл. Е, ти су сад дошли на своје. „Хрватска лисница у хрватском цепу“, или већ како је гласила та генијална измислица великог и неумрлог, доживотног демократског ЊЕГА? Сад напонак могу да се изјасне, да изнесу свој став. Додуше, никога више није брига, никоме тај став више не треба, али они га несумљиво имају, што мемљиви и прашњавији, то боље. Што беспотребнији и што општији - то боље. Зајеб је само у једном, а то је, погађате, временска фула.

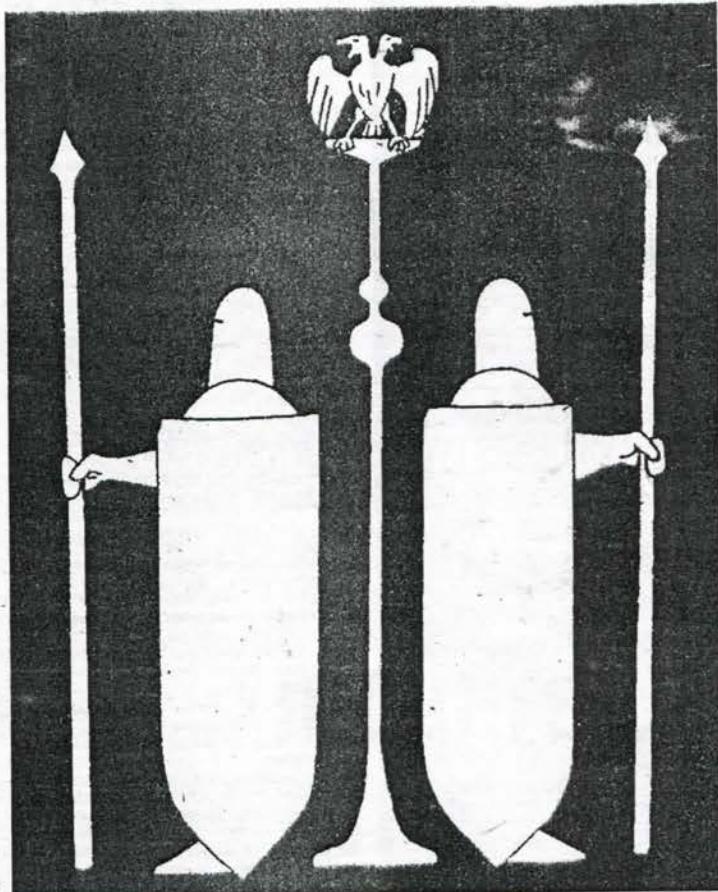
Нпр. онај српски интелектуалац коме је сметало оно што раде Срби (да не кажем његови истопламеници) у времену оном, који сада о томе износи своје храбре судове, једноставно је промашио тему. Као да је био хибернисан (замрзнут, за оне који не припадају соју који се разумије у „хибернацију“), а сад се одредио, откравио, такорећи. Па само пушта, клизи, тече, скоро ко револуција, кап по кап, од Јајца до Црног мора, ваљда?

Ништа жалосније и срамотније од тих и таквих слободоумних духова, тих нововремених „енциклопедиста“ чија је једина грешка уствари суштинска - наиме, енциклопедије су одавно написане. А и „Рат и мир“, „Карамазови“, „Време смрти“, „Глуви барут“, „Тврђава“, „Сеобе“, „Травничка хроника“... Јадници, чисто ми их дође жао: тако су пуни воље и прегалатства, тако би нам радо све потанко објаснили, само да има ко да их слуша. Али, срећом, (бар се надам да је тако?) нема. Они тамо - они - нема! Продато, отишло... појела маца. Она иста која им је била језик за зубе затјерала, она црна маца самоцензуре, деценијског стеченог исконског страху од самих себе, од своје сјенке, она црна дама (они воле да цитирају и парофразирају, па нека им буде, „шекспирјанска тхе дарк ладу“, са све ћирилицом) која једе и своју дјецу. Да. Ње се сјећају.

Али су били заборавили да мрак не бира!

„Свака сила за времена, а невоља иде редом“, каже стара српска пословица. А народна памет је памет стarih и мудрих,

онако некако опште, да све кажу а да ни о чему не имају став. А омиљена им је тема „пауперизација“ урбаних целина. Или, да преведемо, сељачење и посељачивање. Као,

Они нас уче да је у ђутању сигурност. И у томе нема ништа лоше. Не замјерам никоме ондашње ђутање. Али, шта ћемо са садашњим говорењем? Од тога, омраженог, нејуначког, или људски схватљивог и страхом оправданог, ђутања, једино јадније је данашње говорење.

Шта ћемо: нису схватили да су ондашњим ђутањем изгубили право на данашње ријечи...

Али, да се разумијемо - не крећу они ни данас тамо одакле може да нађе „црна дама“. Не! Њихове су омиљене теме како им и приличи, на површини,

Боже мој, ето шта се ради, дивљаци дошли и сад изгоне питоме из њиховог цивилизацијског мира. Није него! Као сад се то дешава, па сад они дижу глас. А педесет година њима и њиховим „клоновима“ то и такво не само да сметало није него је било и легитимно и пожељно, чак је било ствар оне проглашавање државне политike. А види чуда, често су и са-ми тако, ономад, стигли у „урбусе“. Па им се осладило. Па би сад да забране свима другима да крену утабаним стазама (умало не рекох, не поновило се, р....)

Ма, није да нема и тога. Има. И није да то није мучно и болно. Јесте, Али, зар тиме хоће да нам кажу како је лакше живјети на обронцима Влашића, на Романији, на Прењу, него у Требињу, Бијељини или Бањој Луци? Или никада нису пробали, или су им сјећања још увијек живија? Знају они добро да нико из добра бјежиши није. Дакле шта? Природан процес. Уосталом, ништа кратковрочније и није од нашег, домаћег, назови племства и племениташтва. То, уз све друго, и није Србима прилична тема, некако ми више пристаје уз традиционално „пургерско“, хрватско-римокатоличко централноје надима прстим бедакима кај прљају лепи Загреб град.

Српски се, брате, интелектуалац (о, пардон, заборавих да смо се договорили да наши интелектуалци, углавном и претежито, нису „српски“ већ више некако „европски“ чак и када су Срби) бави политиком, народном судбином, а они од најплеменитијег кова, најприје собом и својим мраковима, па потом оним од „општедруштвеног интереса“. А ту, брате, нема трете-мрте. Има само ТРТЕ, а то зна и да боли.

Ма, зnamо ми сви да је некако лагодније стјати у завјетрини, не ићи цестом ни уз крај, ни по средини, него некако, НАКО - али, шта да се ради? Образ, част, позвање и звање мора се свакодневно доказивати. И нема тога на свијету што се теже стиче а лакше губи него звање „српске духовне претходнице“. У народу овом слабо је коме пошло за руком да постане, а још мање да остане, светитељ! Просто нам се, некако, не држи. Много неки паметан народ, ништа му не можеш објаснити. Свако има своје, мишљење. Теже ти је Србима бити вођа него Енглезима сужања...

Да није тако зар би ми своје вође (као што радисмо у прошlosti) сјекли на комадиће, или би их бар тако лако и без трага заборављали? Па, ови су, бре, и светог Саву (опрости им Боже, не знаю шта раде!) почели да релативизују. Као, није ту баш све јасно, шта ја знам, али ипак, причала ми тетка, чуо од комшије... И онда „круцијални“ (рекосимо ли већ како наши, они, интелектуалци, воле те стране фразе, тако им стоје, ко пилету сисе?!?) доказ, све у стилу: Немања је био клемпав!

Након тако прецизно изведене анализе, након што смо пљунули у тањир из кога једеши, само је корак до сваљивања свих наших узорака и свијетлих примјера, у блато, него како: Његаш је био болестан од ОНИХ болести, па Радичевић, он посебно, а тек Исидора Секулић - она је била... И тако, ето ти скице за други тип српског назови интелектуалца. Што мање има да каже, што мање

упоришта у ономе што доказује, до већа лавина ријечи.

А та поплава, инфлација (види сад ово, опа!) ријечи, само је знак да РИЈЕЧИ ВИШЕ НИШТА НЕ ВРИЈЕДЕ. То што сада све може и смјије да се каже значи само једно: све што се говори је празно и шупље. Наравно, јер се данас, српски интелектуалац не хвата, ни са ким и ни са чим. „Ја теби сердаре, ти мени војводо“, остало је!

Воденице које мењу у празно, производе тим мање брашна што је лупа и зврка точкова већа. А то што се од тог брашна не може да умијеси хљеб - то посебно. Па и када се и умијеси - не може да се једе. А ако ли се и једе (црно нам јеђење) тешко се вари! ?

Недавно је формирана (ранije је законски основана, али су се чекали услови да будући чланови смију да дођу овамо где рат траје, а и неке друге ствари, рецимо да се нађу средстава итд.) Академија наука Српске. Честитамо. То, углавном сви знајо. Како и не би кад је било на ТВ. Оно што не зnamо је да је у току КОНКУРС за академике. Мили Бого, која је стрка и фертутика... Какве националне теме, какви бакрачи. Сад је главно наћи неку институцију да „човека“ (човјека?) предложи. И док се наши академици, садашњи, бивши и будући предложи итд. возвозију пролазе. Нико нас не чека, сви одошле. Развијају се, раде, студирају, улажу, истражују, чак се баве и питањима од националног интереса, замисли. А код нас, посебно у „умјетничком окружењу“ (Академија ће имати и одјељење умјетности, наравно) траје „ценкање“ и нагађање. Као да се није упамтила стара опомена да је Србе најлакше посваћати кад почеш да им дијелиши чинове и титуле?

Већ се чује (не смији да откријем извор, обећао сам) како у Сенат РС није ушао нико од активне и живеће интелигенције и стваралаца који своје дане проводе баш у РС. Човјек је можда и у праву, само ми се чини да је умјесто принципијелног огорчења у питању малчице жељица да се капитализује пук чињеница из биографије, по старом рецепту да „приватну несаницу успјешан човјек прогласи за друштвену будност!“?

А ту већ долазимо до питања синекура, „синекурица и синекурчина“, благоутробија и пагодног живота.

Када се ту дође - свака даља прича, бар за неко вријеме, о питањима принципијелне природе, престаје. Тако и овај, пети дио „есеја о ћутању“ прекидам овде, да не бих дошао у искушење да сам себе предложим, или нешто слично...

Али, ОНИ би могли да размисле, зар не?

(наставиће се, беззели, јер ова прича је старија од хиљаду ноћи)

Књижевни записи

ЧОВЈЕК ПЈЕВА ПОСЛИЈЕ РАТА

• (Анђелко Анушић, ШТАП ОД ПИСМЕНА, Рад, Београд, 1996)

Након „Зимзелен и олово“, па „НЕКРШТЕНИ ДАНИ“, ево трећег наслова пјесничког, аутора Анђелка Анушића, који свједочи вријеме ратно, ШТАП ОД ПИСМЕНА, у издању аглијног и цијењеног београдског РАДА.

Књижевна биографија овог тихог човјека, свједока нашег доба, Анушића, дијeli се, сад већ равномјерно на два периода - од момента када се поново смркли на „брдовитом Балкану“ јер у Анђелков опус убрајамо и лирско-позну књижицу „Христ са Дрине“ што свједочи колико је убрзано вријеме, период згуснуте историје последњих пет година, оставило трага на души пјесниковој, будући и не само инспирација, или бар не инспирација у традиционално схваћеном начину, него прије опсесивни мотив пјесников.

Остављајући свој траг на овом уском, тијесном и страшном мјесту“, управо сада, Анђелко Анушић не само што одујује онај већ добро познати „пјесников дуг“ него има и спреман одговор на давно питање: „Док будеш пјевао, ко ће твоје бреме да носи?“

Анђелко Анушић није само „пјевао“ него је и добрано носио своје и наше, српско, бреме.

А куд ћеш већег и тежег задатка, а часнијег испуњења, од тога? Јер, оно што су највјештиле „Зимзелен и олово“ а тако јасно показали „НЕКРШТЕНИ ДАНИ“ истог аутора, не само што је трајно записано у редовима и најновије књиге него је и потврђено. Опредјељуји се по мјери и људске и пјесничке савјести. Анђелко Анушић је стао на страну свог народа - српског, дајући му не само најбоље од себе но и све, без остатка. У тек минулом рату пјесник је остао и без родног огњишта, без родитељске куће, без свог станишта, изгубио мјеста дјетињства и одрастања... остало му је само сјећање и снажно поетско надахнуће. Из њега, из тог надахнућа и болне свјести о неумитности људског пролажења и српске мученичке судбине, настала је и ова, потоња, књига „ШТАП ОД ПИСМЕНА“.

А чиме би се то пјесник и поштапао у мучном ходу преко наше грбаве свакодневнице, ако не штаком од ријечи, од слова, од писмена!

Наравно, дубоко свјестан онога

што се налази као мото у књизи да је „СВАКА НЕИЗГОВОРЕНА ЗЛАТА ВРИЈЕДИТИ“, пјеснички израз је сведен, у великој мјери дисциплинован формом (преоблађују пјесме везаног стиха, почесто у дистисима, што је карактеристика и најбољих остварења у овој књизи, ЛЕГЕНДА О РЕЧИМА, ВЕЛИКИ ПЕТАК, ПОСЛАНICA АУТОРУ и завршна, ОТПУСКА ПЕСМА) што није само спољашња карактеристика но израз унутрашње свјести да се бар тако времену хаса и општег расапа момје супротстави убођењем барем некаквог малог реда, барем личног... Коначно, и најдужи пут почиње, како кажу, првим малим кораком. Онако како општи отпор почине прво оним малим и субјективним, често невидљивим.

Али, далеко од тога да се оно што чини и о чему пјева Анђелко Анушић има сматрати невидљивим - наспрот: књигама написаним и објављеним у протеклих четири године он се указује као један од најплоднијих српских аутора, уз обје стране „вјечито криве Дрине“.

Није, чини ми се, случајно, што ће се један мотив, обраћен и виђен у прозној књизи „Христ са Дрине“ мотив крајишког дјетета распетог на тракторском точку, подобро Спаситељу од прије два миленијума, наћи и у овој књизи, као што није случајно што ће у „самодифинисању“ и себе и поезије Анђелко Анушић и самога себе видjeti распета:

„Залуд ова литургија. Узалуд распелеће на слово“. А иначе, ШТАП ОД ПИСМЕНА је књига дубоко свјесна и себе и спремна да се одреди и дефинише. Исто онако како процес настанка пјесме види као „салијења страве“ као што води непрекинут дијалог са ријечима, тако Анушић преиспитује и своје покушаје, до краја свјестан одговорности сваког нашег чина, видљивог и невидљивог: „Ништа ти неће бити опроштено. Речи поготово“, пјева наш пјесник и тако и самоме себи у свијету поставља мјеру.

Тако ова књига, уз што је испјевана са свијешћу о свеопштој мјери, постаје и књига са ставом. Толико неопходним управом данас и управом овде. Од срца је препоручујемо доборонамјерним!

Б.Б.Б.

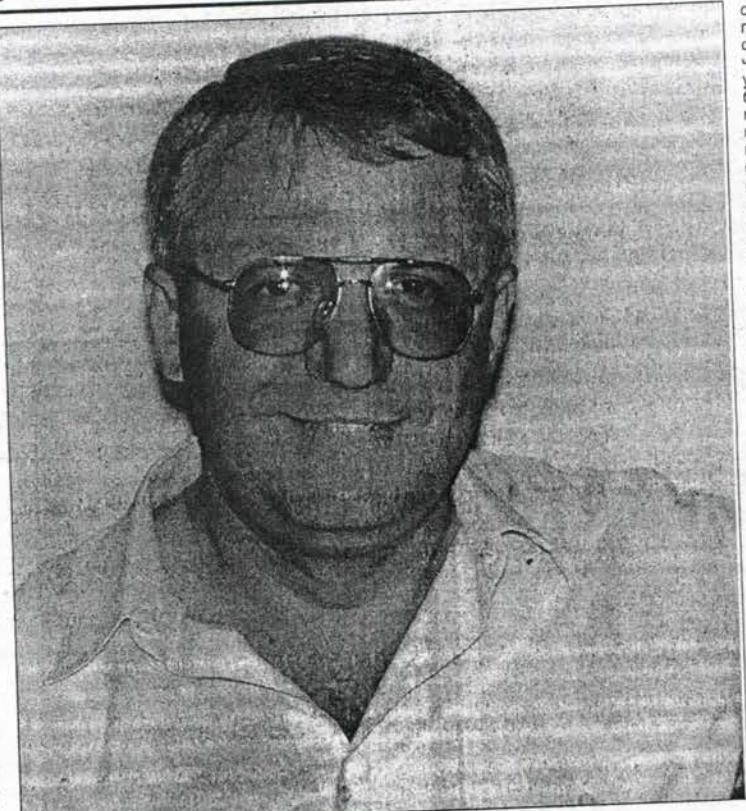
АУТОРИТАРИЗАМ

У марксистичким теоријским списи- ма редовно наилазимо на више или мање аргументовану тврдњу да су и сама идеја и реални политички концепт буржоаске аутократије утемељена на достигнућима грађанске филозофије. Зато сваки радикални теоријски обрачун, објективна и темељита критика милитаризма и фашизма, као облика практичног отјелотоврења аутократског политичког режима несопствор треба да обухвати и критику основних филозофских концепата које су теоријски развили и идео-лошки оправдали грађански тоталитаризам. За марксисте буржоаска филозофија већ у самим својим зачечима крије клице недонашчета које ће ланси- рати у идеолошку орбиту сваки пут када капиталистичка класа, осећајући се угроженом и прошћенивши своју вла- давину нестабилном, завали за помоћ. Иначе, без обзира о којим је правцима ријеч, сматра се да комплетна грађанска филозофија већ по самој својој суштини, основним опредељењима, свјести о сви- жету и себи у њему, исказује извјесну подложност квазиреалним и псевдообјективним захватима у природи и друштву и с уштину човјекове егзистен- ције. Тиме се она већ на старту дубоко и непомирљivo разликује и дистанцира од марксизма. Заправо, исправније било би да се марксизам дистанцира од грађанске филозофије, без обзира што се у њемима њедрима крију и његови извори. Овдје ћемо приказати само укратко марксистички критички осврт на грађанску филозофију уопште и њена основна опредељења, да би се подроби- није задржали на разматрању и негира- ју њеног најизразитијег правца - филозофије ирационализма. Тако ће нам, вјероватно, бити јасније марк- систичко виђење и општих и посебних карактеристика појединих појавних облика грађанске аутократије, те њихова врчта везаност за интелектуалне про- цесе, преокупације и усмјерења у конкретним друштвима и у одређеном периоду, те у капитализму уопште.

Већ је Лукач твrdio да се у оквиру буржоаске политичке филозофије развија комплетан филозофски правац који настоји теоријски уобличити и оправдати политичку аутократију и тоталитаризам, те конкретне ауторитарне режиме који су кроз историју појављивали у различitim етапама развоja капиталистичког друштвено-економске формације. У том смислу је и запазио да су различите историјске околности од Њемачке створиле колијевку филозофије ирационализма, односно ауторитаризма или тоталитаризма, и зато ставови њемачких ирационалиста представљају основу свих модерних тоталитарис- тичких филозофских система, ако уопште може о таквим системима бити говора у класичном смислу ријечи. Већ само постојије оваквог филозофског правца, по Лукачу, указује на сву озбиљност аутократије и аутократизма као друштвено-историјске појаве и пажњу коју јој буржоазија указује. Из тога је разумљиво да све фундамен- талне капиталистичке политичке и соци-јалне категорије грађанска теорија или отворено слави, често на готово најнижи апологетски начин, или првивидно кри- тукује, напада, ограђује се од њих, а у ствари изналази начин њихове заштите и очувања. Тврди се да је политичка аутократија као друштвена потреба сво-јествена буржоаској класи и онда када та потреба треба да се реализује, у услови- ма у којима је реализација те потребе неминовна и када од ње зависи сама даља егзистенција капиталистичког поретка, тоталитаристичка филозофија, воље речено, филозофија тоталитариз- ма постаје доминантна.

Без обзира што један дио филозофа ирационализма настоји коријене свог филозофског правца изнади још у

• Филозофија живота је након првог свјет- ског рата припремила филозофску платформу и идеолошку основу за још стравичнија ра- зарања у рату. Само су објективне историјске околности условиле да се у Њемачкој до кра- јности испоље све карактеристике отворене буржоаске аутократије, и зато је њемачка фи- лозофија и била предодређена да пружи идео- лошку основу и оправданост милитаристичког режима...

Др Војислав Шешељ

реално немогућих, по неким фундамен- талним питањима.

Према поједностављеном марк- систичком тумачењу филозофија тотал- итаризма, као ознака за модерни сумрак филозофског мишљења, у себи садржи и карактеристике велике и дубоке идео- лошке кризе која периодично захвата комплетну социјалну структуру буржо- аског друштва с главним последицама на његовој духовној надградњи, откривајући својеврсну апатију и никилисам укорењен у свјести грађанске класе који је у стању да, изводећи стравични „salto mor- tale“ из ума у безумље, губитак рационал- них перспектива даљег развоja надокна- ди ирационалним и обезбиједи им масовну подршку. Сам проблем рација, рационалности и рационалног дефини- тивно у филозофији уводи буржоазију. Зато ће и сами периоди њене владавине имати потпуни одраз на супремацију рационалног или ирационалног праваца. Грађанство се никада неће априори, нити искључиво опредељити за један од њих. У периодима стабилности порет- ка и друштвеног, односно класног прос- перитета цвјета филозофија ирационализ- ма у коју је уткан на грађански начин схваћен хуманизм и релативно сужена

идеја слободе. У периодима криза и друштвене декаденције узима маха филозофија ирационализма и својствена јој негација слободе и морала, те прези- рање хуманистичких вриједности. И један и други правац ће се у све чистијим формама појављивати у складу са разво-јним степеном капиталистичке епохе економске формације друштва.

Филозофија тоталитаризма је, како смо то видели из цитираног Лукачевог дјела, свој највиши дomet достигли у периоду империјализма, али јој је основа створена још у радовима Шелинга, Шопенхауера и Кјеркегора који пред- стављају десничарску, реакционарну грађанску критику Хегелове филозофије, посебно њених прогресивних, лев- вичарских компоненти. Ти радови пред- стављају одсјочну даску за упадање у понор мистицизма и бесmisлености, за само оспоравање основних факата човјекове друштвене егзистенције и уппловљавање у воде илузија и моралног безнађа. Они, према марксистичком тумачењу, отварају простор за ослобађање најнижих људских инстинктова усмјerenih против друштвеношти и хуманости. А за основни прицип и мото филозофског сазнања проглашава се интуиција и откровење јер је то најбољи и најефикас- нији начин супротстављања разуму, интелекту, и објективним, односно објек- тiviziranim методима и методологијама.

У овом првом периоду реакционарна филозофија се сматра изразом тежњији најконзервативније мисли да оправда остатаке феудализма, посебно оне из периода апсолутизма, да очува монархијам у његовом измјењеном и модернизованим издању и зато ће она наћи на жесток отпор буржоаског либ- еralizma. Тај отпор ће бити све слабији и беззначајнији од 1871. године и успостављања прве истине неуспјешне, диктатуре пролетаријата. Буржоазија ће у епохи империјализма све расположиве снаге, па, према томе, и интелекту- алне, окренуты против најопаснијег непријатеља који је једино у стању да битно угрози њену егзистенцију и класну владавину. Отпор буржоаских либер- алистичких филозофских правца тотали- таристичкој филозофији ће веома спла- снути и варирати зависно од конкретних услова и периода капиталистичког развоja. Основни циљ оба ова доминант- на праваца у грађанској филозофији биће сужијање социјалистичких идеја и историјско-материјалистичке филозофије, засноване на дијалектици и доследно изведенем дијалектичким принципима. Интелектуални ниво на коме реак- ционарна филозофија води идеолошку борбу против марксизма је неупоредиво нижи од оног на коме су се Шелинг и Шопенхауер са ирационалистичких позиција обрачунавали са Хегелом. Више не може бити говора чак ни о најелементарнијем академском поштењу и тoleranciji, а камоли о објективном или објективизираном супротстављању мишљења и аргументација. У борби про- тив далеко надмоћнијег непријатеља чија се победа већ у пољу вистине назири, али се себи никако не може признati ни прихватити, сва средства се сматрају дозвољеним. Зато је грађанска филозофија тоталитаризма у периоду империјализма означитији тотални сумрак разу- ма, потпуно разарајући ума, како је то већ Лукач установио. То су у већој или мањој мјери суштинска обиљежја филозофије Ничеа, Зимела, Шпенглера, Розенберга и других.

Мислиоци марксистичке провинијен- ције прије свега замјеђају због чињенице да филозофија тоталитаризма своје судове настоје готово искључиво засновати на априористичком и мистичном погледу на свијет, уз посматрање само спољашњих обиљежја социјалне падлр- ље буржоаског друштва. Ни један од њих покупшавао или није успио дубље засићи у област политичке економије и срж-

РАДИКАЛНА МИСАО

капиталистичког друштва схватити у само његовој основи. Зато је директна или индиректна апологија империјализма, коју су сви они наклоњени, по својој пасивности и неучаности чак надмашила познате средњевјековне, углавном религиозне, апологетске тираде. Њихова филозофија, према томе, у крајњем исходу губи смисао заснован на задатку да уопштава сазнања до којих долазе све опште, посебне и појединачне науке у процесу сагледавања јединства свијета у његовој материјалности, те да законе, принципе и методе тога сазнања повезују у јединствени и кохерентан систем. Ниподаштавање демократије и слављење аутократије је главни резултат готово фанатичног страха од социјализма и социјалистичких идеја. Од пријетеће револуције која угрожава морално „оправдану“ неједнакост и најамно ропство. То ће довести до отвореног пропагирања и слављења милитаризма и фашизма који су једино у стању да буржоазији улију наду у рађање нових перспектива њеног класног деспотизма, које ће бити ослобођено од свих угрожавајућих фактора који теже деструкцији идејално замишљене свемоћне државе у чијем окриву би се буржуји једино осјећају сигурни и слободни. Уз то ће Ниче, како марксисти разумијевају његовој дјelu, као највеће име у сквиру овог филозофског правца отворено пропагирати примјену најварварскијег насиља и буђења најнихинију вјековјеских инстиката на којима би му и најкористију животиње понекад могле поиздвојити.

Чак и атеизам као убеђење већине филозофа тоталитаризма има веома јасан религиозни призив. Заправо, од атеизма ови мислиоци ставарају нову религију, надасве корисну у процесу оправдавања моралне катаклизме која се оборила на до тада преовлађујући хришћанску етику. Само та нова, атеистичка, религија могла је у периоду империјализма оправдати подјелу човјечанства на расу робова и расу господара и реафирмисати античку идеју ролства као неопходног предусловља сваког прогреса и процвату културе и умјетности. Та подјела ће код Ничеа, како му марксисти приписују, у ствари, представљати симбол испод кога се крије стварна подјела буржоаског друштва на капиталисте и пролетере, као модерне облике класе израబљивача и класе израబљиваних између којих грађанско друштво развија ролске друштвене односе у маскираном издању. Привидна противречност и наивност његове филозофије ће се тек дешифровањем ове очигледне симболике исказати у правом светлу и указати на потпун и заокружен реакционарни филозофски систем. У том светлу ће бити јасна и функција Ничеу својствене арганције и цинизма, крајње отворености и бескрупулозности с којом је излагала своје ставове овај духовни отац фашизма и свих других облика модерног ауторитаризма.

Основни ирационалистички трендови Ничеве филозофије, како и Лукач сагледава, битно ће се одразити на кључне поставке филозофије живота која ће се уочи и у току првог свјетског рата у цјелости преобразити у стерипријатну апологију. Апологија рата као основног средства и покретачке снаге друштвеног развоја и прогреса изгледаће некима као случајни инцидент филозофије живота, али даји историјски развој ће показати да је то једна од њених главних карика и да она најбоље открива унутрашњу суштину и прикренуven сарховитост овог филозофског праваца. Први свјетски рат и епохални свјетско-историјски преокрети који су паралелно с њим изведенни и на које је он битно утицао, па чак их у одређеном смислу условио, значији крај додаташњег мисаоног развоја грађанске филозофије, без обзира у ком је правцу ишао додаташњи напредак, односно назадак, филозофски ниво свих каснијих представника филозофије живота, као и свих других заговорника тоталитаризма, биће запанујуће низак и довешће до њиховог и духовног и акционог јединства са противникима мрачних аутократских, милитаристичко-фашистичких режима двадесетог века. Филозофија живота се у својој шенглеровској фази окреће и узима под контролу чисто људске по

остало као наслијеђе реално великих имена која су јој идејно припадала. Шпенглер а приори одбације принцип узрочности и законитости у филозофији и науци и ове незамјењиве облике људске свијести сазрова и своди на површне и наивне, заправо и дилетантске конструкције. За универзалну науку проглашава историју, али јој претходно одузима сваку научност и своди је на чисту псевдоисторијску релативност.

Шленглер ће теоријски утемељити идеологију фашизма резимирајући на тај начин додаташњи развој тоталитаристичке филозофије. Он ће покушати да идеју социјализма подвргне радикалном хируршком захвату и подреди отвореном расизму и национализму, ко- струишући од ње нови плашт најименији покривању готољиве империјализма. Тај империјалистички „социјализам“ по- дразумијева апсолутизацију државне улоге у друштву и својење радника на статус државних чиновника у производњи, а капиталиста на статус чиновника управи. Шленглер се није заносио илузијама, као Ниче, да је могућ отворени идеолошки обрачун са социјализмом који би реакцији пружао мање минималне шансе за побједу. Зато је требало изнаћи крајње перфидне методе и максимално се ослонити на социјалну демагогију и политичку апологију која ће оживотворење социјализма видети у отјелотоврењу традиционалне идеје пруског друштвеног система заснованог на државном апсолутизму и милитаризму. Потреба за остваривањем тих идеја биће све акутнија услед растућег и свеобухватујућег хаоса који је захватио грађанско друштво и буржоазију довео до безнађа и очајања, што ће опет бити у великој мјери изражено у радовима Хайдегера и Јасперса, апатаје и става о бесмислености сваке људске акције, који ће тако јасно предочити наступајућу свеопшту кризу капитализма.

Филозофија живота је након првог светског рата припремила филозофску платформу и идеолошку основу за још стравичнија ратна разарања. Само су објективне историјске околности условиле да се у Њемачкој до крајности испоље све карактеристике отвореног буржоаске ауторатије, и зато је њемачка филозофија и била, према Лукачевом разумевању, предодређена да пружи идеолошку основу и оправданост и милитаристичког режима, који се зачео још у бизмарковском периоду, и фашистичког система који је највећим делом њемачком тлу до сада остварен у најеснотијем облику. Филозофија тоталитаризма, заснована на крајњем буржоаском ирационализму и у пуној мери отјелотворена у филозофији живота, непрекидно осјећајући неутоливу глад, каквом таквом аргументацијом својих основних поступала прихвата социјалног дарвинизам и расну теорију и уз незнанство ну прераду максимално је користи да би њеним поставкама доказала и оправдала крајњу друштвну неједнакост засновану на залаже и коју штити, употребом бљавајући је као драгоцено оружје идеолошкој и политичкој борби против грађанске демократије. Социјални дарвинизам је имао три основна циља о којих је први најважнији да оправда класне неједнакости и привилегије грађанском друштву биолошким фактором као примарним. Други задатак је да идеолошки оправдава колонијалне освајања и супремација бијеле расе, односно на објеној домородачкој становништво, а трећи да докаже супериорност Немаца, односно Германа, као чистих аријевца најсталим европским народима. Ова три циља већ у најпоследњим анализама откривају истински позадину - интересе монополистичког капитала за продубљивањем и проширувањем експлоатације, те за стицањем нових простора неопходних за његову даљу експанзију, уз истовремено обогаћање од свих идеолошких стега којим је наметнута либерална фаза развоја буржоаске друштвено-економске формације.

је прогресивни значај који је Дарвиново учење имало за природне науке социјал-дарвинисти настоје из њега избацити он што представља његову срж - теорију

Демократија као минимум

природно-историјског развоја и еволуције. Те категорију борбе за опстанак користе да би ублажили дубоку кризу која је нагризала комплетну грађанску друштвену науку.

Вулгарно-економистичко схватање хармоније капиталистичког развоја, уздамно реалношћу огорчене класне борбе, уступа мјесто и простор агресивном социјалдарвинизму који развија апологију управо нанегативнијих страна капиталистичког система, које је раније буржоазија свередно настојала прикристи, или их се формално одрицала. Овај разврат и безумље модерне грађанске филозофије, условљен беспрспективношћу експлоататорског друштва и неминовношћу његовог нестанка са светско - историјске позорнице која све више постаје очигледна, довоље до крајње реакционарних и дехуманизованих практичних друштвених реперкусија које ће представљати реализацију идеолошких замисли тоталитаристичке филозофије, свих њених праваца и компоненти.

Пораз њемачког и италијанског фашизма и јапанског милитаризма у току другог свјетског рата представљаће тежак ударац за филозофију тоталита-

ризма, ударац од кога се она ни до данас неће опоравити, али који није био доволно снажан, а ни историјске околности, нису биле сазреле да овај нареакционарни буржоаски филозофски правац дефинитивно елиминише из сфере људског мишљења и свјесне и организоване друштвене и политичке практике која се инспирише тим мишљењем.

Нема спора у међународном комунистичком покрету по процени да су улогу стуба свјетске империјалистичке реакције уместо Њемачке након рата преузеле Сједињене Америчке Државе. Из тог марксистички теоретичари изводе тезу да ће у њиховом окриљу тоталитаристичка филозофија пронади изворе нових животних скокова и настојати да излијечи ране и отклони научногледније слабости. Она ће се, према њиховој процени, показати неупоредиво вјештим и способнијом да покриje своју праву суштину и премаже је између обланци усавршено дамагогије, агресивне пропаганде, лажи и клевета.

Др. В. Шешељ, Политичка суштина милитаризма и фашизма, Београд 1992. године

ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ САОПШТЕЊА

Дана 11.1.1997. године Српска радикална странка Републике Српске издала је споштење поводом римских преговора о Брчком. Нажалост Српска радио телевизија дозволила је себи врло слободну интерпретацију овог споштења. Уместо синтагме „...преговори везани за град Брчко...“ у телевизијској интерпретацији стоји „линки“ разграниченца“. Саопштење је потписао предсједник Српске радикалне странке Републике Српске проф. др Никола Поплашен, а према СРТ-у, још су додали и потpredsjednik Народне скупштине РС. О дијелу текста који није често срећен, да не говоримо

Као што рече Један умни Србин: Више волим да ме цитирају него да ме интерпретирају. Како се овде поуздано ради о интерпретацији објављујемо свопштење у целини, тј. цитирајмо га.

САОПШТЕЊЕ ЗА ЈАВНОСТ

**СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
ГЛАВНИ ОДБОР
БАЊА ЛУКА**
Тел. 078/38-886. жр 10500-678 30587
Број: 1/97
Данас, 11.1.1997. године

Српска радикална странка Републике Српске упозорава да се тренутни преговори везани за град Брчко одвијају у знаку учена и претњивијем спрском народу у Републици Српској. Такав ток преговора произилази из грубог кршења дејтонског споразума. Мусиманско - хрватска страна, уз сарадњу дела међународне заједнице настоји да припоји цели град Брчко са околним ентитетима Федерације Бихаћ, иако су одредбе Дејтонског споразума сасвим пренебрегане.

Очигледно се ради о реализацији намере да се Република Српска пресече на два дела и на тај начин потпуно интегрише у БиХ. Чињење

каквих попуста под притиском међународне заједнице и владајућег режима у Србији и Југославији значило би да наши преговорачи раде против интереса народа Републике Српске и насупрот ославшћенима која имају од Народне скупштине Република Српска.

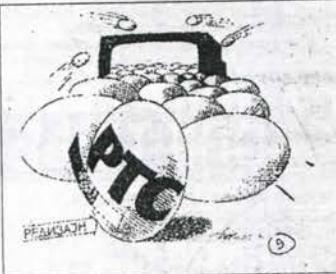
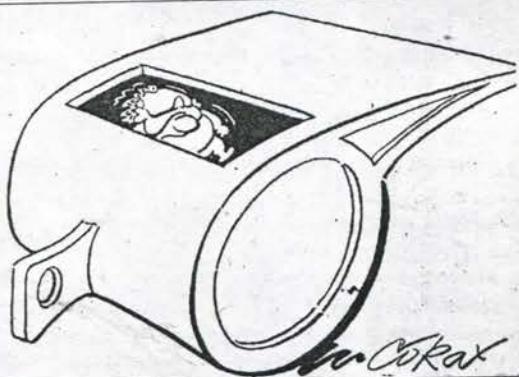
Морамо бити потпуно свесни да би губитак Брчког значио нови масовани егзодус и страдање српског народа западно од Брчког, где живи већи део становништва Републике Српске.

То би био сигуран знак државног, политичког и националног нестанка Срба западно од Дрине и неповратан крах српства у целини.

Због свега српски радикали наглашавају да морамо бити спремни да свим средствима бранимо Брчко као недвосмислени део Републике Српске.

ПРЕДСЕДНИК СРПСКЕ
РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ РЕПУБЛИКЕ
СРПСКЕ
ПРОФ. ДР НИКОЛА ПОПЛАШЕН

ПОЗДРАВИ ИЗ БЕОГРАДА

ВЕЛИКА СРБИЈА

СВЕТОМИР МОМИЋ

ПРОГРЕСИВНЕ СНАГЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Ка социјализму,
од збора до збора,
трасирају путе-
уз помоћ Ифора.
О, социјализму,
јагње умиљато,
дочеко си да те-
изграђује НАТО!

КАРЛ БИЛАТ

Високи представник
светог света-
за шишање ниско
српског јентитета.
Он за српска права,
у своме пртљагу,
увек има кантар-
баждарен у Хагу.

СТАРИ ВАТРОПИРЦИ И ШВЕРЦ ОРУЖЈА

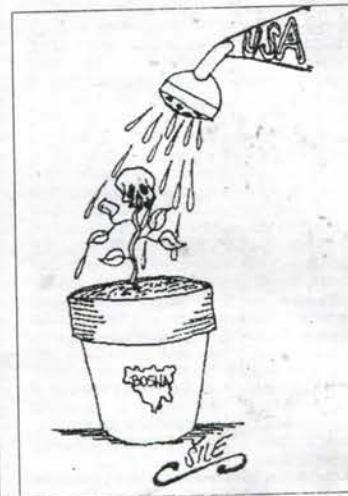
Са „Горењем“ славним
широм Југе старе,
зарадили јесу
позамашни паре.
Сад чуvenо своје
пословно поштење
упажу у неко-
бучније горење.

ПЕТОКРАКИМ СРБИМА

Све док нама буде
Бехалилук здања-
који се не крсти,
тај има да клања!

Стога, српска браћо,
ваша воља чврста,
уместо пет крака-
нек стисне три прста.

Није Синан паша
сачуво нам главе,
него је то дело
Светитеља Саве.

У овој броју са биљешкама Бранка
БРЂАНИНА - БАЈОВИЋА

Скори да нема ни једног међу спримским пјесницима, посебно оним „из педесет и неке“ који - ако се није „угледао“ или „огледао“ у дноме што настаје испод пера Ђорђа Сладоја - бар није крајчом ока вредо Сладојевљево умјеће. А и старији су, Богами, имали шта и да виде и према чemu да се одређују.

Одјавно су то код Ђорђа уочили, као неки знак, и одређујући ваљда од самог настанка, да је Сладоје стварни и стварно велики пјесник. Е, сад, што то за истински велике није ни похвалила, ни комплимент, него прије свега казна и удес, то је други пар рукава. Великим пјесницима (рекосмо ли то већ - Сладоје је велики пјесник!) било чије хвале и похвали не требају. Оне требају нама, другима.

Носио је Ђорђо Сладоје тај свој „крст“ од седамдесетшесте, ћутао и мучао, чамао и самовао, странствовао и подстанирао, као и величина оних чији би малечни завичај, (који нам се негда чинијаше бескрајно велики: ех!) данас могао да се насељи у овеће буре из винарије у Ердту, накратко се стањујући, од сутерена до поткровља, глобуљи судбину губитника и прије ратова - у ратовима посебно. Јер, пјеснику какав је Ђорђо Сладоје давно се „зартило“ - ово што нас је изнова снашло видио је он, одјавно, како би иначе и било. него тако?

Удес је опет „удесио“ да херцеговачки пјевач, још један у низу синова са камена, најпјесничкије жице и иначе пјесми склоног, српског народа, данас своје посланице шаље из „ех поинта“, из питомине Врбаса, а да се и одатле, једнако као и из завичаја, све чини малено, огољено... онакво, ваљда, какво и јесте.

Из питомине војводачке равнице, као и са камених врхова. „Не види се ни колико са плата!“

„Ни Трново, ни Гацко, камоли Јерусалим -“

Чиме ћу зими пред кнезом да се хвалим.“

Али се види (а видили су то, и прије овога приказивача) да је поезија Ђорђа Сладоја „ОБНОВА ПЈЕВАЊА“. Загравши на таној лирској жици, несвакидашњим пјесничким реквизитимајујом, учинио је наш пјесник онај невидљиви а неупоредив импулс и подстапац - од личних сумњи, страхова, надана и малих и великих пораза изаткао је народно добро!

Многи су потоњи, од нас, изашли из шињела Рајка Нога, само што је Ђорђо Сладоје изашао од рођења обучен у своје руво. А и по томе се, ваљда, познају велики: и кад се некоме слични, и кад се нечег ничу и нечем проишоде, чине то на властан и властит начин. А у Ђорђовој поезији РОДОСЛОВ, ако ово није доволјно јасно - све ће да се „каже само“ - постоји једна непrekидна и непrekинута низ српског пјевања у којој је прећа Ђорђо Сладоје не само присуствовао него и одређујућа. Лове се те карика, насланаја једна на другу и ланчују се. Хвала Богу и светом Василију, слава му и милост, да је тако?

И заиста, читав свој пјеснички вијек ПЈЕВА Сладоје, најчешће у дистицима, продужујући стих покаткад до шеснаестера и елегије, не пропуштајући прилику да се и, горко (наравно, „горко“) одсмејне, најпјрије себи, онако како сигурним у себи и прилици, па потом и нама. Јер; свака је Ђорђова пјесма - пјесма о нама. И кад се „држи коњског репа“ („Нек други следе вође!“), вјерујући да само коњче нађе пут до куће и дома, и када измишља ријечи, као што је оно антологијско „посуска“, „шта год да то значи“, и када урликне: „Оста, крв те јебо!“ па и онда када завали да Загоранима не узимају Љутину Богдана, „јер шта смо без њих кад смо с њима ово“, најчешће „пуст као књижевно вече у Црвенки“, и онда када резигнирано и опомињујући, са свијешћу о „кружењу туге у природи и појединцу“ констатује да:

„Наше је гробље далеко
И нема више мјеста“
дакле, један кроз један цјела: увијек, поезија Ђорђа Сладоја је пјевање - и то од најплеменијите врсте.

Једното, ово вријеме ће се и по пјесмама љиковима знати и реконструисати. И „мртва стража на дрвљанику“, на грбљима пуним православља, посебно

ОБНОВА ПЈЕВАЊА

горчина антологијске пјесме „АВЕ СЕРБИЈА“... све то ме ујевљује и утврђује у року у ком се сам стјојим да је оно што се морало рећи - да је рекао Ђорђо Сладоје.

ПЛАЧ СВЕТОГ САВЕ

Бог ми је сведок да сам чуо Србе
Свему што видех са Горе Маслинове -
Велможе, себре и ђаке голотре,
Ал не знам где је корен несрће ове:
Учој да држе књигу, канџило и рало,
Ишао у лов с њима - на радост утробију;
С очију крв и тимни, са душе скидо сало
Стрепећ да се у шуми због плене не побију.

Зборих о слози, а видим - још се деле,
Јуродиво и само прогоне све љубе.
Дивља им срца, кротки вуци и чвеле,
У Цркву сварате кад више не знају куд ће.
Јесам ли грешан што сам их икушавао:
Док мирих браћу, у неда скрише ноже,
Пред блеском крста шмугну препреден
Ђаво
У ћачку торбу од младе вучје коже.

Бог ми је јемац да сам их чуо свачем
Што сазнах у ћелији, на ходочашћу, у лову.

Ако у цркву свратиш, чућеш како плачем
За децом која ме опет славе у рову.

АВЕ СЕРБИЈА

Једва ти вече пада,
А јутро свиће - мдако.
Мајчице, ја ће, ипак,
Нисам замишљо тако.

Хвала твојему хлебу,
И слава кукурузи!
Ал никад нећеш сјати
Као у мојој сузи.

Шта тражиш спаситељко,
У црном завежљају?
Све сам'урдео пред
Стражару Каракају!

И одиграо своје
У нијемоме колу,
У караули смени,
У караџозу ролу.

Ако су ово чини,
Мајчије или греси,
Опери се у Дрини,
Сербијо, без небеси.

Турбона зимска башња,
Смочена у мин-акву,
Аве! мада те нисам
Ни сањао овакву.

ЂОРЂО СЛАДОЈЕ

Рођен је 1954. године у Клињи код Улога, у Херцеговини. Дипломирао је на групи за социологију Факултета политичких наука у Сарајеву, где је и живио и радио до избијања рата у БиХ 1992.г.

Ојавио до сада књиге поезије ДНЕВНИК НЕСАНЦИЈЕ (1976), ВЕЛИКИ ПОСТ (1984), СВАКОДНЕВНИ УТОРНИК (1989), ТРЕПЕТНИК (1992), ПЛАЧ СВЕТОГ САВЕ (1995) и избор из поезије ДАНИ ПИЈЕВЉАНИ (1996).

Водећи је пјесник српске генерације чија деценијска година рођења почине са „петицом“ (1955.) што су уочили многобројни „приказивачи“ поезије и још комплетнији жирији - од фестивала поезије младих у Врбасу до данас: добитник награда „Града писаца“ Херцег Нови, ЗМАЈЕВЕ НАГРАДЕ Матице српске и награде Српске академије наука и уметности из Фонда БРАНКО ЂОПИЋ, као и новоустављене награде КОЧИЋЕВО ПЕРО.

Живи у Врбасу.

РОДОСЛОВ

Владислав без гроба
Јован без опела,
Милан и без избе
Иностраних дела.

Мимилоз без трага,
Без икога Раде!
Бранко за Бранком-
У прах и комаде.

Без утехе Ђура
И Лаза без краја.
Корота и колек
Змаја Од Очаја.

Без милоште Милош,
Војислав без крова,
Растко на распнју
Тророга слова.

Ко у воденици,
Сам крај самовара,
С иловачом се
Стеван разговара.

Алекса се њиши
О младом чемпрес...
Само тихо, душио,
Што цвилиш у месу,
Шта би јоште хтела:

Владислав без гроба,
Јован без опела.

Без икога Раде!
За Бранком Бранко
У прах и комаде.

ДА ЗЕМЉИ ТОПЛИЈЕ БУДЕ

Одлазе моји мили
У земљицу студену.
Учими, Господе, да их
Негде у сувој удену.

А службеници Твоји
Нека им буду благи:
Кад допужу на стругу
И задрхте на ваги.

Наше је гробље далеко
И нема више места.
Да их опоје - ко ће
Кад и мећава преста.

Одлазе мили моји
Да земљи топлије буде.
На којој ће се греју
И ове речи худе.

ЧУВАРКУЋА

Ево ме, Земљо, на бранику-
На мртвој стражи - у дрвљанику.

Ту чувам оца, мајку, ћерку,
Сестру и драгу - иновјерку.

И срну која, скупивши кураж,
Сваке вечери дође у реж;

Шљиву на међи умотану
У паньку сламу и ботану;

Вратнице, румно орах, цепало...
Све што је дјељо души тепало...

Лијеже лука, кромпир, маркв
И брдо где ћемо зидати цркву,

Ал не по мјери волујске коже,
Него по Твојој, Велики Боже!

Чувам босиљак, славски восак,
Крававу кресту и проносак,

Сватовску ношњу, одјежду мрца
И најави где се глад копра;

Икону, гусле, тикву лудају,

Коприву чувам за удају,

Ждребеће очи, вимена кравља
И гробље пуно православља.

Браним лободу - царско зеље,
Мрницу која таму међе,

И сјеме које у тами бунца,
И храст са ликом каквог солнца;

Лијеску, зову и жбуње ино-

Је ли то мало, Отаџино?

ОБЛАК

Опет грми, тутњи, сева
Црн од душа Вуковара
И модар од наше гнева
Дивљи облак - бивша пара.

Баца муње кашикаре:
У рамена шмужне глава,
Месец вирне из шикаре,
А патрљак из рукава.

Траје служба сунцокрета,
Ал Даница не изгрева
Да обасја тужњак кмета
И лобања која зева.

Попут распукле гранате,
Црн од мржње Сарајева
И не мислим, душо, на те.

ДОЛАЗАК ЗИМЕ

У црне мараме Србија се сплела,
У завјежаје, заставе и ризе.
Прокиншава дунан, крчма и капела,
У срцу кошава, у зиду миш гризе.

На гробљу чокани и свијеље памтне,
Суда врата бљесак крњем епилата:
Копрца се мјесец испод модре санте,
Тути пастрмка у леденом рафу.

Смијеше се само ниши из фурона,
Српски насиљеници коза и овца,
Као да се пењу до небеског трона,
А не до Руме и Угриноваца.

Прасе граби сламу, старица суварке
А на чем ће моја душа да се грије?
Док снови копне и гасе се варке,
И смркава се небо више Србије.

ОБРАЋАЊЕ

Где је она барка, где трептјај на води,
Реци шта из овог мрака происходи.

Зар ћеш целу вечношћ провести у
муку-
Па ово је, ипак дело Твојих руку.

Мада је боље што лик не видиши муш,
Гласни се каткад кроз маглу и тишму,

Узврати псовку, бар прекор процеди,
Док нас искушаваш у патњи и беди:

Уз рођачку шалу и примедбу јетку,
Шапни шта ће с нама бити на
пошљетку.

Јер то је за мене, раба посусталог,
Тешка заповест, неразумљив налог.

И није ваља да се Твоје дело
На бес и буку, на мој очај свело.

Зато изусти ту Реч где су чуда,
Мада признајем - није вредно труда.

1881

1996

СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

жеди вам

СРЕЋАН БОЖИЋ
И НОВУ 1997. ГОДИНУ

МИР БОЖИЈИ ХРИСТОС СЕ РОДИ